دانشگاه تبریز

تانیش

گاهنامه فرهنگی ، اجتماعی

دوردونجو ایل
۳ - جـو سایی
۱۳۹۶/ یا ز

هویت ملی و مسائل مربوط به آن
حبیب ساهر، پدر شعر نو ترکی ایران
هویت آذربایجانی در نوشته های رسولزاده
هویت طلبی عامل پیشرفت یا نماد تحجر
قاراباغ آذربایجانین توختاماز یاراسی
جیلولوق، برگی سیاه در دفتر تاریخ

گاهنامه فرهنگی اجتماعی
تانیش
دوردونجو ایل ۳-جو سایی
۱۳۹۶ / یاز

آذربایجان تانیتیم اوجاغی

ایمتیاز ییه سی (صاحب امتیاز)
آذربایجان تانیتیم اوجاغی

سوروملو مودور (مدیر مسئول)
عیسی عزیزی بالابیگلو

باش یازار (سردبیر)
امین خدابخش

بو سایینین اَمَکداشلاری(همکاران)
امین احمدزاده
هادی اقدسی

تشککور اولور (با تشکر از)
علی محمدزاده، یاسر ارتشی

لطفا نظرات، انتقادات و پیشنهادات خودتان را با ما در میان بگذارید. همچنین نشریه تانیش آماده دریافت مطالب شما برای چاپ در شماره‌های بعدی می باشد.

@tanish_ato

استفاده از مطالب با ذکر منبع بلامانع است.

جمعه گونو، آغلار گولر آیینین ۲۱ ده ، جان یاندیران بیر خبرین یاییلماغی ایله بوتون آذربایجان یاسا باتدی. طبیعتین عوصیانینین آردینجا اون‌لارجا وطن‌داش دونیالارینی دییشدیلر. بو سارسیدیجی اولای دونیانین ان ده‌یرلی وارلیغی اولان یاشامی، وطن‌داش‌لاریمیزدان آلدی، گؤزلریمیزدن سئل لر آخیتدی. بو اولایدا دونیالارینی دییشن‌لره تانری‌دان رحمت و بوتون آذربایجانا اؤزللیکله بو اینسان‌لارین عاییله‌لرینه باش ساغلیغی دیله‌ییریک. باشین ساغ اولسون آذربایجان.

ایچینده کیلر

باش سؤز / ۳

قارا جمعه / ۴

تغییر و تغییر خواهی در آذربایجان و ایران / ۵

علی مسیو، تاریخین یاریسی / ۸

هویت ملی و مسائل مربوط به آن / ۹

حبیب ساهیر، پدر شعر نو ترکی ایران / ۱۲

آذربایجان شاعرلری / ۱۳

هویت آذربایجانی در نوشته های رسولزاده / ۱۵

هویت طلبی عامل پیشرفت یا نماد تحجر !!! / ۱۷

قاراباغ آذربایجانین توختاماز یاراسی / ۱۹

جیلولوق، برگی سیاه در دفتر تاریخ / ۲۱

سینیق اورک / ۲۴

چاغداش شعرلر / ۲۵

کتاب تانیتیمی / ۲۸

نشریه تانیش از معاونت فرهنگی دانشگاه تبریز بخاطر مساعدت و یاری همه جانبه در چاپ مجدد نشریه و نیز اهمیت فراوانی که به محیط فرهنگی دانشگاه قائل هستند، کمال قدردانی و تشکر را دارد.

باش سؤز

بیر نئچه ایل آرادان سونرا یئنه‌ده تانیش درگی‌سی‌ایله سیز عزیز و حؤرمت لی اؤیرنجی‌لرین قوللوغوندایییق. تانیش درگی‌سی آذربایجان تانیتیم اوجاغینین مطبوعات قولی عنوانیندا فعالیت گؤسترییر و آذربایجانی تانیتماق ایسته‌ییر. آذربایجانی ساده‌جه تورپاق آنلامیندا دئییل، بلکه کیملیک و کولتور آنلامیندا تانیتدیرماق ایسته‌ییر. البته بو آماج بیر اؤیرنجی درگی سی اوچون چوخ بؤیوکدیر، حتی دئمک اولار بیر اؤیرتجی سل درگی حددینده دئییل اما بو بیر گرچک دیر کی بیر یئردن باشلاییب و تانیش اولماییق، آذربایجان کیملیگی ایله تانیش اولماییق، آذربایجان تاریخی ایله تانیش اولماییق، آذربایجان کولتورو ایله تانیش اولماییق، تانیش اولماییق کی یاغی اولدوغوموز چیراغین اؤزوموزه و یا اؤزگه یه عاییید اولدوغونو بیلک.

سون ایللرده کیملیک و هویت مساله‌سی داها چوخ دانیشیلان قونولاردان دیر و دئمک اولار آذربایجان دا غالیب پارادایم و یا گفتمان اولوب دیر. تاسف له ایللر بویو آذربایجان کیملیگی یا دانیلیب یاداکی آذربایجانا خور باخان قوه لر طرفیندن اؤز چیخارلاری جهت ده تعریف لنیب دیر. آمما بو سون ایللرده آذربایجاندان قالخمیش دوشونجه لر و بللی بیر چیخار پئشینده اولمایان، ساده جه آذربایجانی دوشونن دوشونجه لر داها آرتیق خاق آراسیندا یاییلیب لار و آذربایجان کیملیگین تعریف له مگه باشلاییب لار. او کیملیک کی آرتیق اؤزونو دوشونه بیلیر و اؤزونه گووه نه بیلیر. او کیملیک کی آرتیق هئچ بیر باشقا کیملیگه باغلی دئیل و اؤزونو مستقیل شکیلده تعریف له یه بیلیر.

آذربایجان کیملیگی حاقدا اطرافلی دانیشماق، اونلارجا سایی کتاب ایشیدیر. اما بیز بو اؤیرنجی سل درگی ده باجاردیغیمیز قدر بو کیملیگی تانیتدیرماق ایسته ییریک، باجاردیقجادا ایپ اوجولاری وئرمک ایسته ییریک. البته کی ماراقلی اولانلار اؤزلری بو حاقدا اوخویوب ، اؤیره نه جک لر. طبیعی کی بو درگی ده گئدن یازیلار ساده جه اجتماعی علم لر و جامعه شناسلیق آچیسیندان مسئله یه باخماییب لار، نیه کی بیزیم آماجیمیز ساده جه علمی شکیلده تعریف له مک دئیل ، بلکه بو دوشونجه دن یارانان ادبیاتی اوخویوب، لذتین دادماق، بو دوشونجه گؤزوندن تاریخه باخماق، بیر چوخ مسئله لری یئنی دن بو دوشونجه اساسیندا تعریفله مک و یئنی بیر دونیا گؤروشو تاپماق دیر.

قارا جمعه

آغلا خان چوبانیم، آغلا آپاردی سئللر سارانی داها غمه گؤنول باغلا باغلایان یوخدو یارانی

داها یئنی ایلدن بیر آی گئچمه میش و گئچن ایلدن قالان قاطار فاجعه سینین آجیسی دینمه میشدن بو سئری آیری بیر آجی حادثه آزربایجانی سارسیتدی. ۲۱ فروردین ۱۳۹۶ جومعه گونونده. ایل لردیر گؤرونمه ین ،آغیر یاغیش یاغماسی ندنی ایله آزربایجانین مختلیف بؤلگه لرینده سئل فاجعه سی یاشاندی.
آما بو اوزوجو فاجعه ایکی شهریمیزده آغیر بیر بیچیمده یاشاندی،توفارقان و عجب شئر. بو آجی فاجعه‌ده ۵۰ دن آرتیق انسان حیاتینی ایتیردی. سئل فاجعه سینده ایکی شهرده مادی خسارت ۳۰۰ میلیارد تومنه یاخین تخمین اولونور.عجب شئر شهرینده سئل فاجعه سینده اولان اؤلوملرین چوخو داشقین سونوجوندا چینار کندینده یاشاندی .اما توفارقان شهرینده یاشانان بو اوزوجو فاجعه داها چوخ مجازی اورتاملاردا یاییلان فیلیملرده گؤزه گلدی.بو فیلیملرده بیر کؤرپونون آلتیندان آخان آغیر سئل و ایچینده بوغولموش ماشینلار و سانکی اینسانلیق درسی وئرمک اوچون جانلارینی هئچه سایاراق اونلارین یاردیمینا گئدن بؤلگه اینسانلاری گؤزه دییردی.فاجعه‌دن چوخ کئچمه سه ده قاطار فاجعه سینده سؤیله نیلن : بیمه ایدیلر، دئیشی کیمی بیر سؤزلر بعضی مسئوللار و مطبوعات طرفیندن دانیشیلدی، آدینی وئرمک ایسته‌مه دیگیم مسئول بیر مقامین آچیخلاماسینا گؤره اؤلوملرین اصیل ندنی ، بؤلگه ده‌کی لرین سئل بؤلگه‌سینده توپلانیپ و تماشا ائدیب و سلفی عکس سالماقلاری سونوجوندا یاشانمیش، بو دئیش رسانه لرده : **سئل گلدی باخانلاری آپاردی باشلیغی ایله یانسیلاندی** .آنجاق سوراکی بؤلگه‌دن گلن بیلگی لره گؤره معلوم اولدو کی،اؤلوملرین ندنی آیری بیر یئردن قایناقلانیر.غله زار کندینه گئدن یول مهندسی اصولونا باخمایاراق غله زار کؤرپوسونون بیر گؤزو، آلت‌کئچیت اولاراق ایشله نمیشدیر،یعنی ماشین یولو اصلینده سئل یولوندا قورولموشدو و عادی وضعده یولدا گئدن ماشین‌لار سئلین بیر آندا شیدت تاپماسی‌ایله سئله معروض قالمیشدیلار،بونون لا ایلگی‌لی کؤرپونون یانیندا بیر تابلونون اوستونده :**غله زارین یولو کؤرپونون آلتیندان** ، یازیسی گؤزه دییردی. بو فاجعه نین یارانماسیندا تدبیرسیزلیک اَن اؤنملی فاکتور سایبلا بیلر.
آما بو حادثه نین بیر آیری اوزوده واردیر، اودا بو سورغودور کی بئله‌سی بیر فاجعه ایران مطبوعاتیندا و رادیو تلویزیونوندا نه سَویه ده یاییلدی؟
تهران دا پلاسکو ساختمانینین ییخیلماسیندا حیاتینی ایتیرن عزیز وطنداشلاریمیزا سون سوز حورمت و سایقیمیز یئرینده دیر اما بئنه نظره آلمالییق کی،آزربایجانین سئل فاجعه سینده جانینی الدن وئرنلرین سایبسی چوخ اولماسی و حادثه اولاراق پلاسکو فاجعه‌سیندن قات قات داها بؤیوک اولدوغو حالدا نه میللی یاییملاردا و نه دولت آداملاری طرفیندن یئترلی ایلگی گؤرمدی و پلاسکو اولایی‌نین ترسینه بیر گون بئله، میللی یاس اعلام ائدیلمدی.بئله کی بو فاجعه‌دن سونرا سادجه دوغو آزربایجان استانیندا توپلو یاس اعلام ائدیلدی . میللی کاناللار بئله‌سی بیر فاجعه‌نی سیرادان بیر اولایمیش کیمی گؤستریب و اونون آیرینتیلارینا یئترینجه هئچ زامان آییرمادیلار . پلاسکو حادثه سینده ،اولای یئرنه گئتمه‌گه اؤنجه‌لیک وئرن رئیس جمهور، آزرباجانین سئل فاجعه سیندن ۲ گون سونرا بو بؤلگه‌یه گلیب.
بؤلگه‌ده تدبیرسیزلیک و یئترلی آلت یاپی(زیر ساخت) اولاماسی سونوجوندا اوز وئرن فاجعه ،بئله بویوک بیر فاجعه دن سونرا میللی یاس اعلام ائدیلمه‌مه‌سی،میللی رسانه‌لرین حادثه نی یئترینجه و دوزگون یایماماسی و دولت آداملارینین ایلگیسیزلیکلرینه باخاراق او گونلر بلکه‌ده اوتانج اولاراق، قازیلاجاق تاریخ دفترلرینه.

یازار : امین احمدزاده

تغییر و تغییر خواهی در آذربایجان و ایران

از من خواسته شد که برای یک نشریه «دانشجویی» مطلبی بنویسم. ترجیح مسئولین محترم نشریه این بود که مطلب مرتبط با مشروطه باشد. شاید از این روی که دوستان علاقه بسیار مرا به انقلاب مشروطه و ارزش های دست راستی آن می دانند. انقلاب مشروطه، تنها حرکت ۱۵۰ سال اخیر ایران است که بر مبنای اندیشه لیبرالیستی واقعی، با پذیرفتن ارزش های آزادی خواهانه همچون مشروط نمودن قدرت مطلقه سیاسی، استقلال قوه قضائیه، به رسمیت شناختن پارلمان به عنوان تنها نماینده مشروع اکثریت، برابری تمام اعضای ملت در برابر قانون، پذیرفتن مبنای قراردادی و شورایی برای قوانین و... به وقوع پیوسته است.

با اینحال من نیز محدودیت های خود را دارم! در واقع بایستی اعتراف کرد که علیرغم علاقه وافرم به این موضوع، تحصیلات و حجم مطالعات من اجازه نمی دهد مطلبی صحیح و درست «به معنای مقاله» در این باب بنویسم. به علاوه اکنون سالهاست که دست به قلم نبرده ام و از این روی نیز باید اعتراف کنم که از نوشتن مطلبی ثقیل واهمه داشتم. از سویی شاید چنین مطلبی در حوصله یک نشریه دانشجویی نیز نباشد. بنابراین آنچه که آخر کار حاصل شد و از نظرتان خواهد گذشت، یادداشتی شد که هم حکم خاطره ای دانشجویی دارد و هم تا حدی به مشروطه ارتباط پیدا می کند!!!!

تغییر و تغییر خواهی در آذربایجان و ایران

روز دوم تیرماه سال ۱۳۸۸ برایم فراموش ناشدنی است. در این زمان دانشجوی ترم آخر دوره لیسانس در دانشگاه تهران بودم. بعد از ظهر، یکی از دوستانم که اصطلاحاً «سال بالایی» من محسوب می شد، با چهره ای برافروخته و حالی مشوش وارد اتاقم در خوابگاه دانشگاه شد. ایشان بعد از فارغ التحصیلی در ستاد مرکزی مهندس میر حسین موسوی تبریزی، اسم و رسمی به هم زده بودند و در آن ایّام، حسب و ظیفه، برای اداره امور ستاد بسیار مشغول بودند؛ لذا حضور بی موقع ایشان در اتاق، تعجب مرا در پی داشت. وی در آن روز به شدت از اینکه «تبریز در عرصه عمل از همشهری خود (میر حسین موسوی) حمایت نمی کند» آشفته بود. از اینکه «چرا پشت ما را، پشت همشهری خودتان را خالی می کنید؟...چرا در تبریز تظاهرات نمی شود؟!! و...» کاملاً مستأصل و درمانده شده و مکراراً خطاب به من عنوان می داشت که «شماها (ملی گرایان) فضای فکری آذربایجان را مسموم کرده اید و تحت کنترل دارید؛ نمی گذارید مردم به راه صحیح (حمایت از کاندیدای معترض) بروند!»

حقیر سعی کردم ایشان را دلداری داده و با یادآوری و تشریح اشتباهات مکرر جناح اصلاح طلب طیّ دوران پس از جنگ تحمیلی و خصوصاً دوران دولت اصلاحات، علت این رفتار آذربایجانی ها را برایشان توضیح دهم. هر چند ایشان قانع نشدند و تا آخرین لحظه با اصرار بر اینکه «فقط با تهران کار پیش نمی رود...کلید کار دست تبریز است....چرا از تهران حمایت نمی کنید؟!» سعی در فرافکنی داشتند.

برای من شدت استیصال این هم دانشگاهی قابل درک بود. به هر حال و در اوج ناباوری برای اصلاح طلبان، جناح اصلاح طلب از «تنها شدن در عرصه ی خیابان و منازعات سیاسی» بسیار شوکه بود و هرگز «جدا شدن راه ملی گرایان آذربایجان از اصلاح طلبان» را باور نکرد.

به هر حال رفتار هوشمندانه و تعیین کننده آذربایجان در آن مقطع، حداقل دو معنی صریح داشت:

اول اینکه آذربایجان، همچون ادوار گذشته، می تواند گفتمانی مستقل از تهران را ارائه نماید که الزاماً در راستای منافع سیاسی تهران نیست. هر چند که در برخی مقاطع، همچون مشروطه، گفتمان آذربایجان می تواند منافع سیاسی تهران را نیز در بر داشته باشد.

دوم اینکه، باز هم همچون مقاطع مختلف صده اخیر، خواست آذربایجان به لحاظ عملی تعیین کننده است. یعنی علاوه بر استقلال تئوریک آذربایجان از مرکز، گفتمان آذربایجان از نظر عملی نیز چنان قدرت دارد که بتواند سرنوشت حرکات سیاسی در عرصه ایران را تعیین نماید.

همانگونه که گفتم، این دو ویژگی جزء ویژگی ها و تِم های اصلی اکثر حرکات آذربایجان در تاریخ معاصر است. اما رفتار عملیِ به غایت تعیین کننده آذربایجان در سال

۱۳۸۸، حداقل از نظر نگارنده، یک ویژگی بسیار حیاتی دیگر را نیز به نمایش گذاشت. این ویژگی، تا جایی که می دانم، برای اولین بار طی سالیان اخیر در رفتار سیاسی آذربایجان مشاهده شد. این پدیده چیزیست که می توان آنرا با عنوان کلی تغییر در مفاهیم پایه ای عنوان کرد. بخشی از شدت درماندگی دوست هم رشته ای من از آنجا ناشی می شد که وی انتظار داشت، فقط از آن روی که میر حسین موسوی اصالتی تبریزی داشته و پسوند تبریزی را به دنبال اسم خود دارد؛ مورد حمایت تبریز و آذربایجان قرار گیرد حال آنکه حمایت از این کاندیدا در عمل مشاهده نشد. این رفتار، به زعم حقیر، از آنجا ناشی می شود که مفهوم «تبریزی» در ذهن و رفتار توده و روشنفکر آذربایجان تغییر یافته است.

حرکت آذربایجان نشان داد که از آن تاریخ به بعد، دیگر چنین نخواهد بود که هر شخص یا جریان که زاده آذربایجان باشد، الزاماً مورد حمایت آذربایجان قرار گیرد!! دیگر اینطور نیست که هر کسی که از پدر و مادری آذربایجانی متولد شود و توانایی سخن گفتن به زبان تورکی آذربایجانی را داشته باشد؛ جزئی از آذربایجان محسوب شود! بلکه مفهوم «آذربایجانی بودن» از این قرار است که شخص یا جریان سیاسی یا فرهنگی، «حقوق معطل مانده آذربایجان را بشناسد و در راستای احیای آنها اقدام عملی نماید.» و این دقیقاً همان کاریست که جریان اصلاح طلبی به طور عام و آقای میرحسین موسوی به طور خاص از انجام آن طفره رفتند و البته نتیجه چنان کُنشی را نیز مشاهده نمودند.

پیرو همین تغییر رفتار بایستی پذیرفت که مفهوم روشنفکر نیز نزد انسان آذربایجانی (آذربایجانی با همان تعریفی که ذکر شد) تغییر یافته است. در ذهن تهران هنوز هم از آذربایجان و تبریز یک فانتزی مشروطه وجود دارد. از نظر مرکز، تبریز، تبریزِ ۱۲۸۰ است. تبریزی پر از بازاری ها، روحانیون و روشنفکرانی که هر کاری که می کنند برای همه ایران است. اصلاح طلبان ایران در واقع احساس می کردند، و شاید هنوز هم احساس می کنند که تبریزی که مبدع شعار ایران برای همه ایرانیان (در دوران مشروطه) بود؛ هنوز هم در گرو محقق ساختن آن است. وقتی اصلاح طلبان در خرداد ۸۸ و در اوج ناباوری اولویت دادن به آذربایجان، توسط آذربایجانیان را مشاهده کردند؛ چاره ای نداشتند جز آنکه میهمان تبریز شوند و در فراری به جلو ادعا کنند: « تبریز دیگر روشنفکر ندارد.» غافل از اینکه تبریز هنوز پر نفس است و آذربایجان هنوز تعیین کننده است اما نکته اینجاست که مفهوم تبریز و مفهوم روشنفکر در آذربایجان تغییر کرده است و گویا در تهران این اتفاق هنوز رخ نداده است! تهران هنوز خواب ۱۲۸۰ را می بیند!!! در واقع بر اساس همین تغییر رخ داده بود که بعدها یکی از دوستان حقیر در جلسه ای، در حضور گوینده ی جمله فوق به ایشان پاسخ داده بود که: «تبریز روشنفکر دارد ولی روشنفکرانش دیگر به درد شما نمی خورند!!»

***

بدون شک «جمهوری اسلامی ایران» نتیجه عملی تمامی تلاشهای ایرانیان در صده اخیر، برای برقراری یک نظام سیاسی مبتنی بر ارزش های بومی، مستقل و کارآمد است و از این روی نیز قابل احترام می باشد. با در نظر داشتن سه جزء «جمهوری»، «اسلامی» و «ایران» پر بیراه نیست اگر بگوییم: تغییر خواهان در ایران نمی توانند هیچ تغییر دیگری خارج از این سه مفهوم را پیگیری نمایند؛ چه آنهایی که خارج از بدنه قانونی نظام فعالیت می کنند و چه آنهایی که خود را در قالب قوانین تعریف می نمایند. اصولاً متغیری خارج از این سه مفهوم برای ایجاد تغییر سیاسی در دسترس نیست! با این نگاه کلی می توان تغییر خواهان کنونی ایران را در قالب سه جریان اصلی طبقه بندی نمود:

الف) آنهایی که خواستار تغییر در مفهوم جمهوریت هستند: آشنا ترین گروه در این میان را می توان «سلطنت طلب ها » در نظر گرفت که اصولاً اعتقادی به جمهوریت، رأی اکثریّت، عقل جمعی و امثالهم ندارند!! همچنین احزاب چپ مارکسیستی و رادیکال در این گروه قرار می گیرند.

ب) آنهائیکه خواهان تغییر در مفهوم اسلامیت هستند: گروه ها ی عمده ای که در این گروه قرار می گیرند عبارتند از: دست راستی هایی چون لائیک ها، سکولاریست ها و برخی از لیبرالیست ها، همچون انشعاباتی از جریان های ملی-مذهبی و همچنین دست چپی هایی چون سوسیال دموکرات ها. همچنین اکثر فمینیست ها نیز در این گروه جای می گیرند.

ج) آنهائیکه خواستار تغییر در فهوای ایرانیت هستند:
می دانیم که در دوره شاه عباس صفوی و پس از انتقال پایتخت به اصفهان است که برای اولین بار، ایران از مفهومی افسانه ای- تاریخی تبدیل به نام یک واحد سیاسی می شود. «دولت شاهنشاهی ایران» با مرگ شاه عباس اول و افول صفویان از جغرافیای سیاسی کنار می رود؛ هرچندکه هنوز در جغرافیای ذهنی برخی از روشنفکران داخلی و خارجی حضور داشت. این سکوت تا پایان حکومت آغا محمد خان قاجار ادامه می یابد تا اینکه پس از به قدرت رسیدن فتحعلی شاه و با آغاز ولیعهدی عباس میرزا، بار دیگر مفهوم سیاسی ایران، این بار با عنوان «ممالک محروصه ی ایران» وارد ادبیات سیاسی می گردد. این مفهوم همزمان با اوج قدرت ناصرالدین شاه بار دیگر به «دولت شاهنشاهی ایران» تبدیل می شود. شاید بتوان مبدأ اختلاف بین جریان روشنفکری آذربایجان و تهران را از همین زمان در نظر گرفت. اختلاف به طور ساده بر سر «تعریف مفهوم ایران» به وجود آمد.
ایران، در آذربایجان همواره مفهومی فدرالیستی و تکثرگرا داشته است در حالیکه در تهران، ایران همیشه به عنوان یک واحد سیاسیِ سانترالیستی تعریف می شود. به طور یقین بین ایرانی که علی آقا مسیو برای آن مبارزه می کند و ایرانی که محمدعلی فروغی بر سر آن با انگلیس چانه میزند، تفاوت ها بسیار است.
یکی از بزرگترین خسارات سیاسی و عملی رضا پهلوی، تثبیت و تعمیق ایرانِ مرکزگرا مبتنی بر تئوری «یک ملت، یک نژاد، یک زبان، یک فرهنگ» است که هیچ سنخیتی با ایران موجود و واقعیت های جغرافیای و تاریخی آن ندارد. بدون شک با آغاز استبداد کبیر، مساعی آذربایجان در راستای احیای ایرانِ مبتنی بر «قانون انجمن های ایالتی و ولایتی» شدت یافته و امروزه به شکل گفتمان هویت طلبی رخ نموده است.
در مقطع زمانی حاضر، گفتمان ملی گرای آذربایجان قویترین جریان در رده تغییرخواهان مفهوم ایرانیت است. همچنانکه این جریان در تئوری و در عمل ارتباط فکری و تاریخی خود با مبارزان در راه ایران، به مفهوم واقعی اش را اعلام می دارد.
از سویی دیگر ارتباط بین روشنفکری آذربایجان و روشنفکری مرکز لاجرم بایستی یک ارتباط دوسویه باشد. همانگونه که در بخش قبلی ذکر شد، مفهوم «آذربایجانی» در نزد روشنفکر و توده آذربایجان به سرعت در حال تغییر است. پاسخ منطقی و صحیح به این تغییر در تهران بایستی «تغییر متقابل در مفهوم ایرانی» باشد. از آنجاییکه، به اعتراف دوست و دشمن، آذربایجان همواره بر سر حفظ تمامیت ارضی ایران، و به طور کلی بر سر حفظ ایران، بیشترین هزینه را تقبل نموده است؛ بنابراین طبیعی است که آذربایجان بیش از هر جریان دیگری خواستار تغییر در مفهوم ایران باشد.
امروزه بر همگان آشکار شده است که ایران بایستی خود را چنان تعریف نماید که این تعریف بر واقعیت های جغرافیایی، تاریخی و اِتنیکی منطبق باشد. بدون شک کلید انجام چنین مهمی در دست روشنفکری تهران است. با این حال روشنفکری مرکزگرا تا قبل از حوادث انتخابات سال هشتاد و هشت، در مواجهه با جریان فکری آذربایجان نوعی «انکار از سر غرور» را به نمایش گذاشت. به عبارت دیگر تا قبل از تاریخ فوق، جریان های سیاسی در تهران، وجود و قدرت نفوذ گفتمان آذربایجان را به طور کلی منکر می شدند؛ اکنون پس از گوشمالی این جریان ها در سال هشتاد و هشت، تغییراتی در رفتار آنها مشاهده می شود که امیدوار کننده است.
به طور کلی بیم صاحب این قلم و همه دوستداران آذربایجان از این است که روشنفکری و توده مرکز در «بازه زمانی مناسب» نسبت به ایجاد تغییرات اساسی در مفهوم ایرانیت اقدام ننماید که بدون شک در چنین صورتی، ایران جز به راه سودان، سوریه و عراق نخواهد رفت. در عین حال امیدها نیز وجود دارند. امید به احیای ایران غیر رضاخانی؛ ایرانی که علی آقا مسیو نوید آنرا می داد و هنوز طنین مقدسش در گوش جوان آذربایجانیست. ایرانی واقعی، چند فرهنگی و پایدار که بتواند خود را از گزند مصائب روزگار مصّون بدارد.

یازار: یاسر ارتشی

علی مسیو، تاریخین یاریسی

شادروان علی مسیو فرزند حاج مهدی در حدود ۱۲۴۵ هجری شمسی در یک خانواده بازرگان در محله نوبر تبریز پا به عرصه حیات گذاشت. خود او نیز به کار تجارت اشتغال داشت. او به اقتضاء شغلش مدت ها در استانبول اقامت داشته و اغلب فرزندانش در این شهر متولد شده بودند.
وی به اتریش، قفقاز و سایر نقاط جهان مسافرت کرده و زبان فرانسه را صحبت می کرد و تاریخ انقلاب فرانسه را نیز می دانست و در صحبت های خود مثال های زیادی از آن می آورد و به همین جهت او را مسیو می گفتند.
علی مسیو در حین سفر به نقاط مختلف دنیا با اغلب آزادیخواهان و انقلابیون جهان ملاقات کرده در نتیجه این تماس ها و دیدارها با مبارزان قفقاز و ترکیه و مطالعات تاریخی، قدرت شناخت مسائل عینی جامعه و ضرورت انقلاب در وی نضج گرفت و رشد کرد و او را به یک انقلابی تمام عیار تبدیل کرد.
طاهرزاده بهزاد که خود یکی از مجاهدین دست پرورده علی مسیو بود درباره وی می نویسد:
علی مسیو مرد فولادین بود او از اعصاب در هیچ پیشامد متاثر نمی شد. نام کمیته حزب اجتماعیون عامیون را مرکز غیبی گذاشته بود تا کسی به آسانی دسترسی نداشته باشد علی مسیو با سه گروه بازی سیاسی داشت؛
۱. تشکیلات جابر دولت سابق(دربار قاجار)
۲. سیاست های نمایندگی های خارجی
۳. اداره کردن خود مجاهدین

شاعر شهیر سید حمید نقوی(حامد) موقعیت محله نوبر و شخصیت علی مسیو را در منظومه دلنشین خود(کونول دردی) چنین ترسیم می کند:

(نوبار قاپیسی) قاپون چیرپیلیب
دئنه بیر گوروم، سنه نه گلیب
دئدی کی اوغول مگر بیلمیسن
دشمن لر اوخی باغریمی ده لیب

گئچن گون لرده(صمد خان) (ضرغام)
بو گون ده مندن شاه باج آلیری
الیمدن گئدیب هر نه وار ائیدی
فقط بیر ییرتیخ دونوم قالیری

اون بیر آی ایگید مجاهدلریم
منیم اوستومدن گلیب گئدیبلر

جوان اوغلانلار، آل قانلاری ایلن
منیم گوزومی آیدین ائدیبلر

(علی مسیو) نون ایاق یئریسی
منیم سینم ده هله قالیری
دیکتاتورلاین بوینون بورماغا
اوره گیم اوندان الهام آلیری

روس سالدات لاری عاشورا گونی
ایکی اوغلونی داردان آسیبدی
آدی گلیری ائلین دیلینه
آمما قبرینی تورپاخ باسیبدی

دکتر سلام الله جاوید درباره وی می نویسد:
کربلائی علی مسیو هیچ وقت فعالیت خود را به رخ نمی کشید و تظاهر نمی کرد... وی ظاهری آرام و روحی متلاطم داشت. با کج رفتاران و خائنین خشن بود جزای خیانتکاران را زود می داد و آنها را سخت تنبیه می کرد.

شادروان یک انقلابی تمام عیار بود در راه آزادی و آرمان هایش از جان و مال خود گذشته بود ایشان جز افرادی است که در جریان انقلاب مشروطیت در بین انقلابیون و توده های مردم مقبولیت عام داشته ولی همچنان برای بیشتر افراد بخصوص نسل تحصیل کرده ناشناخته مانده است. این مرد مدبر و رهبر مجاهدین آذربایجان را نتوانستند با هیچ گونه فریب و نیرنگ به سازش بکشانند و در نهایت وی را در یک مهمانی در کنسولگری روس ناجوانمردانه مسموم کردند بر اثر این مسمومیت پس از مدتی در سن حدودا ۴۴ سالگی به سال ۱۲۸۹ شمسی رخت از جهان هستی بر بست پیکرش مدتی در گورستان محله نوبر تبریز امانت گذاشته شد و سپس به قم انتقال و در آنجا به خاک سپرده شد.
نوشتن در باره مردی والا مقام چون زنده یاد علی مسیو آسان نیست این نوشته کوتاه بلکه بهانه ای باشد تا خوانندگان محترم و عاشقان راه آزادی بیشتر به شناخت بزرگ مردانی چون علی مسیو بپردازند.
منابع :
۱.صمد سرداری نیا، مرکز غیبی تبریز
۲.طاهر زاده بهزاد،قیام آذربایجان در انقلاب مشروطیت ایران
۳. دکتر سلام الله جاوید، فداکاران فراموش شده
حاضیرلایان:نجف نعمتی

آذربایجان بیلیم یوردونون شهریار مدنیت اوجاغی

هویت ملی و مسائل مربوط به آن

در بررسی هویت ملی ،بررسی هر یک از دو جزء آن ضروری و مهم به نظر می رسد.بررسی جداگانه هویت و عبارت "ملی"می تواند در حل مسائل ناشی از بحرانهای هویتی و تزلزل شخصیتی که در جامعه امروزی وجود دارد و حتی در گذشته نیز گریبانگیر جوامع بشری بوده یاری کند. آنچه مشخص است،تعاریف مختلف از هویت ملی باعث بروز مشکلات و مسائل درون جامعه ایی و در بعضی مواقع به جنگ های برون مرزی منجر می شود.

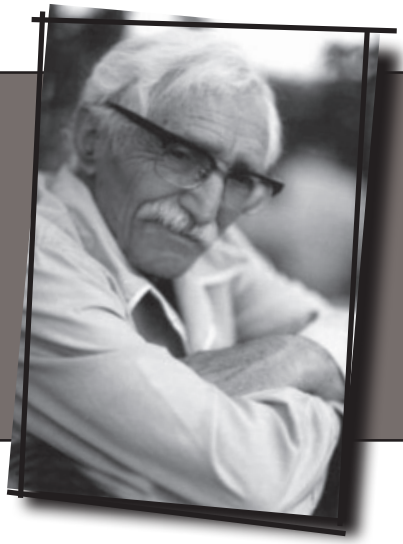
قابل تأمل است که تعریف ها و نگرش هایی که به مسئله هویت ملی می شود به این دلیل با هم اختلاف دارند و گا هاً با یکدیگر در تضادند که هجمه تبلیغاتی که از سوی عوامل خارجی نسبت به این مسئله در جوامع می شود و همچنین منافع شخصی،در نوع دیدگاه افراد نسبت به این موضوع تأثیرگذار است.

ابتدا به بحث در مورد "ملی"می پردازیم .کلمه ملی مشتق شده ملت است. ملت واژه خیلی کهنی نیست.طوری که ترجمه شده واژه "nation"می باشد.تعریف هایی که از ملت شده است متفاوت می باشد.عده ایی از جامعه شناسان ملت را گروهی از انسانها می دانند که در یک سرزمین واحد زندگی می کنند و دارای نظام اداری واحدی هستند.عده ای نیز ملت را آن دسته از افراد تلقی می کنند که دارای زبان،ادبیات ،تاریخ و دین مشترک هستند.اما به سادگی می توان نشان داد این تعاریف کلی که از ملت می شود دارای ایراد های بزرگی است.چرا که در نقض تعریف اول این مسئله را می توان مطرح کرد که در صورتی که کشوری به چند کشور تجزیه شود یک ملت به چند ملت تقسیم می شود که این واحدیت و اساس ملت را زیر سوال می برد.تعریف دوم نیز کاستی هایی دارد. در تعریف ملت تکیه کردن به دین و تاریخ نمی تواند علمی باشد چرا که در یک جامعه برداشتی که تک تک افراد جامعه نسبت به دین دارند متفاوت است و ممکن است با وجود یکی بودن نام دینشان اختلاف عدیده و تأثیر گذاری در درک دین نسبت به هم داشته باشند.تاریخ نیز از این مسئله مستثنی نیست زیرا که میزان توجه و ارزش نهادن به تاریخ در بین افراد جامعه یکسان نیست.امادر بحث زبان ،به نظر نگارنده می توان زبان را یکی از ویژگی هایی بارز ملت بشمار آورد. پروفسور شاپور سراوانی در کتاب "زمینه های اجتماعی هویت ملی "زبان را نیز درتعریف یک ملت کارساز نمی داند و دلیل این امر را زندگی کردن مردم و گروه های هم زبان در چارچوب کشورهای مختلف می داند که باید گفت این فقط با تعریف اول در تضاد است نه در بنیان خود ملت.در هر

حال ما در این مقاله تعریف اول را با تمام نواقصی که دارد به عنوان تعریف ملت در نظر می گیریم.
بحث ملی از جمله بحث های مهم و کلیدی در هر جامعه ای است که مخصوصاً طبقه حاکم جامعه روی این موضوع مانور سیاسی می دهد.از همان دوران باستان اشرافزادگان و قشر حاکم برای حفظ موقعیت خود و جلوگیری از شورشهای احتمالی،فرضیه های نژادی را پایه و اساس مسئله"ملی بودن "می دانستند و در مقابل آن، گروه های مستضعف و ستم دیدگان جامعه،احترام به حق حیات تمامی افرادجامعه را اساس ملی بودن دانسته اند.
در جوامع غربی تا اواخر قرون وسطی این تفکر های تضاد پابرجا بود که انقلاب های دوره رنسانس باعث دگرگونی در بینش ها نسبت به ملی بودن شد.گروه هایی از تجار و بازرگانان با حمایت قشر آسیب پذیر با شعار برابری،برادری و آزادی علیه سلطه کلیسا ایستادند و باعث فروریختن استکبار حاکمه شدند.با توجه به سخنان اندیشمندان دوره انقلاب های غربی،در آن دوره "ملی" کسی بود که خواستار آزادی و برابری همه اقشار جامعه بود.اما این شروع کار بود. با رشد سرمایه داری سردم داران این نظام باز مسئله ملی را با فرضیه های نژادی در آمیختند تا استعمار کشورهای عقب مانده را توجیه کنند.در این بین ملی گرایی طبقه اکثریت رنج دیده طیف دیگری را شروع کرد و شکل نوینی به خود گرفت.بحث حق حیات همه افراد به برابری منافع اقتصادی و نظریه های سوسیالیستی تبدیل شد.البته طبقه حاکم سرمایه دارتوانست با تبلیغ گسترده در جهت فرضیه های نژادی و تطمیع سران طبقات متوسط ،این طیف را نیز با خود همسو سازد و تقریباً سرکوب کند.
هویت ملی و بحث ملی گرائی در جوامع شرقی تحت تأثیر نفوذ سرمایه داری غربی و اثراتی است که استعمار گری کشورهای اروپایی شروع کردند.جامعه ما نیز از این امر مستثنی نیست.
در کشور ما نیز همیشه طبقه حاکم و وابسته گان آن مثل طبقات اشراف در بحث ملی تکیه بر فرضیه های نژادی داشته اند.برتر دانستن نژادخودی و افتخار کردن به حکومت پرتمتراق شاهان ظالم باستان و ایجاد تنفر نسبت به نژادهای دیگر.افتخار کردن به پیروزیهای این حاکمان مستبد و نازیدن به کشورگشایی های ضد بشری که آزادی را در تنگنا قرار می داد از جمله عقایدی است که اقلیت حاکم تبلیغ می کنند.طبقه حاکم و وابسته گان آن هیچ موقع از شورشهایی که علیه این حاکمان ظالم برای آزادی و به منظور اجرای عدالت می شد سخنی به میان نمی آورند چرا که سخن گفتن از این موضوعات روحیه اعتراض به جایگاه و طبقه،مقابله با زورگویی را در طبقه اکثریت رنج دیده زنده می کند و این خطریست برای موقعیت طبقه حاکم.البته گفتنی است که تاکید نگارنده بیشتر به قرن اخیر می باشد.بطور اختصاصی در ایران در دوران پهلوی ملی کسی بود که به نژاد آریایی افتخار کند و از نژادهای مقابل ان یعنی سامی و ترک تنفر داشته باشد. ملی کسی بود که به کوروش کبیر و انوشیروان عادل افتخار کند.قابل ذکر است که نفوذ عوامل استعمارگر در ارائه چنین فرضیه های ساختگی مردود در رابطه با تاریخ ایران تأثیر گذار بوده است.استعمارگران با ورود به ایران و به قصد استعماراین کشور شروع به کار شده و نظریه های برتر بودن نژادی را به خورد مردم دادند.از جمله این کارها استخدام تاریخ نویسان خارجی و داخلی به منظور انحصاری کردن تاریخ و نوشتن آن به گونه ای که مطلوب نظر طبقه حاکم و اشراف و نمایندگان استعمار باشد.در تاریخی که این تاریخ نویسان سرسپرده نوشته اند،تاریخ ایران از ورود آریایی به ایران شروع می شود و فرهنگ و تمدنی که ماقبل از آنها در ایران حاکم بود پیش از تاریخ نامیده می شود.همچنین در این تاریخ از جریان به اسلام گرویدن ایران به حادثه تلخ حمله وحشیانه اعراب یاد می شود و یک نوع حس تنفر نسبت به نژاد عرب را در دل مردم ایران ایجاد می کند.این تفکرات حتی به ادبیات نیز رسوخ کرد و برای زنده نگه داشتن این خاطرات،حماسه هایی زائیده شد تا سندی باشد در دست مبلغان این عقاید.این تفکرات یکی از کالاهای وارداتی غربی ها بود و با هدف استعمار ایران وارد کشور شد. آنچه مشخص است،در قرنی که زندگی می کنیم آزادی مقوله اصلی است.بشر دیگر به این آگاهی رسیده است که حق حیات برای همه افراد که در دوره رنسانس مطرح می شد،ابتدایی ترین نوع آزادی است که به فرد داده می شود بلکه باید آزادی از سمت و جهات گوناگون برای هر فرد تأمین شود.در این باره سخن اندیشمندی همچون پوپر قابل تأمل است. وی معتقد است دیگر وقت آن فرارسیده است که عادت دفاع از بزرگمردان را ترک کنیم و در انتقاد از میراث فرهنگی خود روشن سخن بگوییم چرا که بسیاری از آنان از راه تاختن به آزادی و عقل خطاهای سنگینی را مرتکب شده اند.بنابرین باید پایه و اساس هویت ملی ما نه فرضیه های نژادی بلکه قیام های آزادی خواهی باشد که در دوران پادشاهان و حکام مستبد،علیه ظلم و برای آزادی جنگیده اند. ما باید بجای افتخار کردن به حکومت های جورباید به قیام گوماتا و فرورتیش در دوره هخامنشیان،به قیام مزدک در دوران ساسانیان افتخار کنیم. قیامهایی که علیه استبداد عباسیان انجام شد باید در کتابهای تاریخ ما یاد آوری شود تا به فراموشی سپرده نشود.

متأسفانه در جامعه ما سالهاست که از پرداختن به نهضت های که در دوران باستان و حتی آزادیخواهی هایی که در دوره اسلامی و چند قرن اخیر انجام شده خودداری می شود.
باید به این نکته اذعان کرد تعریفی که از ملی بودن از طرف قشر حاکم ارائه می گردد و ذهن ملت را از همان اوان کودکی با کتابهای تاریخ که محتوای این تفکر و عقیده است،بسوی یک هویت از خود راضی و خود برتربین و متقابلاً آرام و غیر معترض سوق می دهد،باعث می شود آن عده از افراد جامعه که شخصیتی آزاده خواه دارند بخاطر اینکه در همچون عصری زندگی می کنند و با آموزه های این عصر کم و بیش آشنایی دارند،دچار یک نوع تزلزل فکری و بحران هویتی می شوند و به دنبال یک هویت مطلوب دیگر می روند.از این رو فرهنگ وارداتی غرب را با جان و دل پذیرا می شود.در نتیجه شدت آسیمیله فرهنگی جامعه بیشتر می شود و فرهنگ جامعه رفته رفته در فرهنگ ترویجی غرب کاتالیزه می شود.همچنین فرار مغز ها یکی دیگر از موضلاتی است که پیامد این چنین تبلیغی از هویت ملی است.
بنابرین نتیجه کلی این که،تعریفی که طبقه حاکم جوامع از ملی بودن ارائه می دهند بر پایه فخرفروشی به شاهان باستان و اشرافی گری های آنان می باشد که این هم بخاطر توجیه سلطه خود و جلوگیری از هر گونه توطئه وشورشی علیه شان می باشد و آنچه باید مورد توجه باشد این که رواج اینچنین عقیده ای از هویت ملی منجر به مشکلات اساسی در ساختار
فرهنگی–هویتی جامعه می شود و در چنین عصری باید ملی بودن با شالوده افتخار کردن به قیام های آزادی خواهی هر جامعه و تعلیم دست آورد های این نهضت ها بنا شود.
بحث دیگر بحث هویت است.هویت یعنی، که بودن و چه بودن در یک جامعه.به عبارت دیگر هویت یک فرد در حقیقت موقعیت و نقش وی را در جامعه توضیح می دهد.هویت ملی را می توان بخشی از هویت فرد دانست. نکته اساسی این جاست که هویت ملی یک فرد از دو بخش معنوی و مادی تشکیل شده است. بخش معنوی شامل دین،زبان،تاریخ،ادبیات و..
را شامل می شود و بخش مادی،وضعیت اقتصادی و تبع آن موقعیت اقتصادی شخص را در جامعه تشریح می کند.توضیح کافی اینکه فرهنگ مادی در داخل فرهنگ معنوی نهفته است.
به عبارت دیگر فرهنگ مادی فرد در نوع شناخت مشخصات دینی و زبانی و تاریخی خود به عنوان هویت ملی تأثیرگذار است بنابرین این دو را نمی توان جدا از هم تصور کرد.هویت ملی چیزی تغییرپذیر است و این از تغییر عقیده شخص نسبت به فرهنگ معنوی خود با توجه به تغییر یافتن فرهنگ مادی او ناشی می شود.مسلماً دیدی که فردی ثروتمند نسبت به فرهنگ معنوی دارد با دید فردی از قشر آسیب پذیر جامعه متفاوت است.

در بعضی مواقع ممکن است نقش فرهنگ مادی در هویت ملی بیشتر از فرهنگ معنوی شود که در چنین حالتی نوعی بحران هویتی ایجاد می شود که تنها راه حل این بحران، برقراری عدالت اجتماعی است. در این زمینه نیز طبقه حاکم سعی در جدا دانستن هویت ملی از فرهنگ مادی می کند. آنان بخوبی می دانند که آگاهی اقتصادی محرومان و استثمار شوندگان، می تواند باعث تکامل و ارتقای فرهنگ مادی و هویت طبقاتی آنان گردیده و عناصر کاذبی که طبقات حاکم برای هویت ملی ساخته اند را در جهت آزادی جامعه از فقر، کنار بزند.از این رو به شیوه های مختلف فرهنگی،سیاسی ،اقتصادی و حتی توسل به زور و زندان،کشتارمی شوند. بنابرین نمی توان تشکیل هویت ملی از دو بخش انفکاک ناپذیرمعنوی و مادی را انکار کرد.در هر حال هویت ملی جامعه ایران نیز همانند جوامع دیگر دستخوش نفوذ طبقات حاکم و استعمارگر به منظور رسیدن به خواست های خود شده است.استفاده از این نوع عقاید تا جائی پیشرفت کرد که فرضیه های نژادی آلتی شد برای زیرفشار قرار دادن اقوام دیگر ساکن در ایران و به تصویر کشیدن تاریخی که مختص یک قوم خاص بود و دیگر اقوام به مانند پناهندگانی محسوب می شدند که دارای هیچ حقی در این سرزمین نیستند.
قابل ذکر است که این نوع دیدگاه بعد از انقلاب شکوهمند اسلامی نسبت به دوره های قبل بهبود نسبی داشته و ماهیتی واقع بینانه به خود گرفته است.اما رشد و توسعه ایی که در این زمینه داشته بصورت برگشت ناپذیر نیست و هر آینه می تواند با نفوذ مبلغان این عقاید ،دوباره تمام دست آورد های خود را از دست رفته ببیند و به تفکر ویرانگر و نامطلوب قبل بدل شود.

حبیب ساهر
پدر شعر نو ترکی ایران

حبیب ساهر (تولد ۱۲۸۲ شمسی، وفات ۱۳۶۴) برجسته ترین شاعر نوپرداز ترک در ایران است. محققان ادبیات آذربایجانی، از او به عنوان پدر شعر نو ترکی یاد می کنند. هم اکنون در دانشگاههای ترکیه و جمهوری آذربایجان، گنجینه ادبی بر جای مانده از حبیب ساحر در درسی سه واحدی تدریس می شود. به طوری که در دانشکده های ادبیات ترکیه و جمهوری آذربایجان ، دانشجویان دوره های عالی ادبیات ترکی ، برای فارغ التحصیل شدن ، باید در کنار سایر دروس خود، درسی سه واحدی به نام «ساهر شناسلیق »(ساهرشناسی) را هم بگذرانند.

از وی مجموعه های ،لیریک شعرلر،کؤشن، سحر ایشیقلانیر، سؤنمه ین گونشلر، به ترکی و مجموعه اشعار ۲ جلدی، خوشه ها، سایه و میوه گس به فارسی و دهها اثر ادبی دیگر به صورت چاپ شده در دسترس است.

حبیب ساهر، در اردیبهشت ماه ۱۲۸۲ شمسی در روستای(تورک) میانه به دنیاآمد و کودکی خردسال بود که همراه با پدر و مادرش به تبریز آمد. پدرش در آشوب های داخلی شهر تبریز در روزهای پیروزی انقلاب مشروطیت ، ناپدید شد و حبیب ، ازهمان کودکی طعم یتیمی را چشید. دوران دبیرستان را با استاد شهریار هم مدرسه شد و به گمان بسیاری ، منظور شهریار از «شهریارا بی حبیب خود نمی کردی سفر»، ساهر بوده است . بعد از دوران دبیرستان و مراودت ادبی با شهریار که خود داستان جدایی دارد و در این مختصر نمی گنجد، به کردستان رفت و در کار حساب و کتاب به فعالیت پرداخت . آن گاه سر از استانبول درآورد و از دانشگاه این شهر درسال ۱۳۰۴ در ۲۲ سالگی لیسانس جغرافیا گرفت و بدین سان دوران چهل ساله معلمی و آفرینش ادبی او آغاز شد.وی در تورکیه به مدت کم ولی در ایران به مدت زیادی به تدریس جغرافی پرداخت،در ایران در سالهای اولیه تدریسش بارها به علت صحبت در کلاس درس به زبان تورکی به زندان افتاد ،او در روستاها و شهرهای آذربایجان ،مانند اردبیل ،قزوین،زنجان و... ودرواپسین لحظات عمر خود در تهران به معلمی پرداخت و تا اواسط دهه ۴۰ در این کسوت باقی ماند.

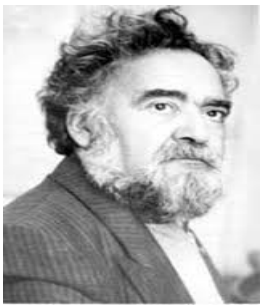
ساهر، داستان نویس و شاعری توانا بود. از او آثاری به سه زبان ترکی ، فارسی و فرانسوی منتشر شده است . هم زمان با میرزا تقی خان رفعت و قبل از ظهور نیما، ساهر شعر نو فارسی سرود و سبک جدیدی را در شعر ترکی بنیان گذاشت و عنوان «پدر شعر نو ترکی ایران » را از آن خود کرد. ظرایف ادبی اشعار ترکی ساهر، همچون «حیدربابایا سلام » شهریار، آن چنان گسترده و غنی است ، که تاکنون قریب ۶ موضوع پایان نامه دوره دکترا و کارشناسی ارشد را به خوداختصاص داده است .

وی همچنین جزء آخر قرآن کریم ، بخشی از غزلیات حافظ، شصت رباعی اصیل و ناب از خیام ، گلستان سعدی و بسیاری آثار دیگر را به صورت منظوم به زبان ترکی معاصر ترجمه کرده است .

اردبیل ده ۱۳۲۷نجی ایلده بیر غریبه ایتفاق دوشدو. اوزاق ایلده ، اسکی و سنتی بیر فضا دا چوخ آزارق تیراژ دا یئنی شعر (شعر نو) کیتابی بیر آدسیز شاعیردن چاپ اولدو. سونرا معلوم اولدو کی ، او شاعیرین آدی حبیب ساهر ائیدی.

قورخـما!بوماوی گؤی آلتیندا یانان آل گونشین
و اوفوقلرده گولن آل شفقین سؤنمه یه جک
ایلک باهارین آچاجاق گول
اوته جک بولبوللر
دونیامیز بیر ده بو عالمده خزان گؤرمه یه جک
دونیا دوردوقجا سهندین اوجا بورجوندا یانان
اول گؤموش رنگلی آی، یوللاری آیدینلاداجاق
آخاجاق نهرلرین
هم آچاجاق لاله لرین
بیر ده ائولرده اینان سؤنمه یه جک اود و اوجاق
ای منیم شانلی ائلیم
حور وطنیم
آل گونشیم
آی قادینلار
آنالار
بیر ده آچین پنجره نی
صوبح آچیلماقدادی
صوبحون یئلی داغلاردان اسیر

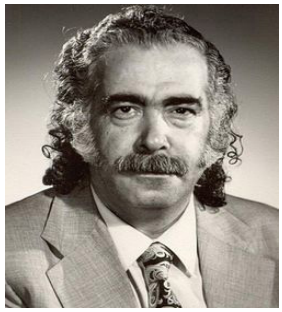
حبیب ساهیر

آزادلیق

آزادلیغی ایسته میرَم
ذره–ذره, گرام–گرام
قُولومداکی زنجیرلری قیرام گرک
قیرام! قیرام!
آزادلیغی ایسته میرَم
بیر حَب کیمی, درمان کیمی
ایسته ییرم سَما کیمی,
گونَش کیمی,
جهان کیمی:
چَکیل, چَکیل ائی غصبکار:
من بو یوردون گور سَسی یَم:
گرک دئییل سیسقا بولاق,
مَن عمّانلار تشنه سییه م.

خلیل رضا اولوتورک

من دئمیرم اوستون نژاددانام من
دئمیرم ائللریم ائللردن باشدیر
منیم مسلکیمده ، منیم یولومدا
ملت لر هامیسی دوستدور قارداشدیر
چاپماق ایسته میرم من هئچ میللتی
نه دیلین، نه یوردون ،نه ده امگین
تحقیرائله میرم ،هده له میرم
کئچمیشین، ایندی سین ،
یا گله جگین
من آییرمیرام، آیری سالمیرام
قارداشی قارداشدان ، آروادی ـ اردن
آنانی بالادان، اتی دیرناقدان
اوره گی ـ اوره کدن، قانادی پردن
پوزماق ایسته میرم من بیرلیکلری
انسانلیق بیرلیگی ایده آلیم دیر
قارداشلیق، یولداشلیق ، ادبی باریش
دونیادا ان بؤیوک آرزولاریمدیر
آنجاق بیرسؤزوم وار، من ده انسانام
دیلیم وار،خلقیم وار،یوردوم یووام وار
یئردن چیخمامیشام گؤبه لک کیمی
آدامام،حقیم وار،ائلیم اوبام وار
قول یارانمامیشام،یاراناندا من
هئچ کسه اولمارام ،نه قول،نه اسیر
قورتولوش عصریدیر انسانا بو عصر
اسیر اولانلاردا بوخوون کسیر

بولود قاراچورلو(سهند)

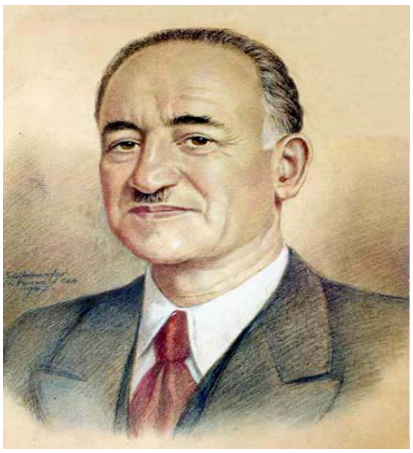
چوخ کئچمیشم بو داغلاردان
دورنا گؤزلی بولاقلاردان
ائشیتمیشم اوزاقلاردان
ساکت آخان آرازلاری
سینامیشام دوستی یاری

ائل بیلیر کی سن منیم سن
یوردوم یووام مسکنیم سن
دئمک دوغما وطنیم سن
آیریلارمی کؤنول جاندان
آذربایجان، آذربایجان

من بیر اوشاق، سن بیر آنا
اودور کی باغلی یام سانا
هانکی سمته، هانکی یانا
هی اوچسامدا یووام سن سن
ائلیم، گونوم، اوبام سن سن

صمد وورغون

هویت آذربایجانی در نوشته های رسولزاده

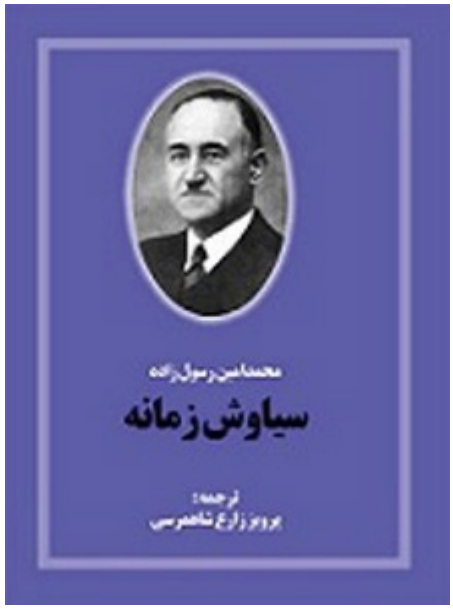

وقتی که سخن از آذربایجان می شود ناخودآگاه در ذهن هر مخاطبی این سوال پیش می آید که کدام آذربایجان؟؟؟
آذربایجان به عنوان ایران کوچک با فرهنگ ایرانی یا آذربایجان به عنوان تکه‌ای از توران بزرگ داخل ایران!!! یا اصلا آذربایجانی با تلفیق فرهنگ ایرانی و تورانی؟؟؟ بدون شک رسیدن به مفهوم واحد، بدون غرض و بی طرفانه کاری بس دشوار است. اما برای این کار بهتر است سخن بزرگان آذربایجان ، ایران و توران را نیز از نظر بگذرانیم.
به نظر نگارنده شاید اولین کسی که از این موضوع پرده برداشت محمد امین رسولزاده بود. در این مقاله سعی بر بیان زندگی نامه رسولزاده نیست بلکه می خواهیم نگرش رسولزاده در مورد هویت آذربایجان را بیان کنیم.
انتخاب این شخصیت بی دلیل هم نیست چون او تنها شخصی است که با فرهنگ ایرانی آشنایی کامل داشته ، شاهنامه را بلد بوده و درانقلاب مشروطه ایران حضور مستقیم و فعال داشته و به عنوان سردبیر روزنامه ایران نو در آن دوران فعالیت کرده درعین حال هم با فرهنگ تورانی آشنایی کامل داشته، در ترکیه تحصیل کرده و با ترکان جوان رابطه داشته ، از آن سو در انقلاب روسیه حضور داشته و از دوستان جوانی استالین رهبر شوروی بوده و مهمتر از همه اولین رئیس جمهور کشوری با نام آذربایجان بوده است!
هر کسی که زندگی نامه او را مطالعه کوتاهی بکند برایش سوال می شود که آیا رسولزاده خودش و آذربایجان را تورانی می دانست یا ایرانی؟ از ایران خوشش می آمد یا مثل بعضی از هویت طلبان کنونی دلبستگی چندانی به ایران نداشت؟؟؟
بدون شک در یک مقاله کوتاه پرداختن به این موضوع کاری بس دشوار است، به همین خاطر نگارنده سعی بر این داشته که از لابه لای نوشته های زیاد رسولزاده مروری بر نوشته سیاوش زمانه وی بکند و اشارت های او را در مورد هویت آذربایجان در میان بگذارد تا شاید مخاطب را نیز برای رسیدن به اندیشه ای باثبات در مورد هویت آذربایجانی یاری نماید.
البته این نوشتار، تحلیلی از نگارنده است و ممکن است ارزش و جایگاهی در بین روشنفکران ایرانی و تورانی نداشته باشد و با این حال هر گونه انتقاد از نوشتار قابل احترام و بررسی است و امید است این مقاله راه را برای تحقیقات بعدی در مورد هویت آذربایجانی بگشاید.
محمد امین رسولزاده بعد از سقوط جمهوری دموکراتیک آذربایجان به دست بلشویک های شوروی سابق، در روستای لاهیج در خانه یکی از دوستان خود پنهان شد و در آنجا بود که نوشته معروف سیاوش زمانه را نوشت.
در این نوشته، رسولزاده با قلمی مملو از عشق به هویت آذربایجانی به زندگی سیاوش در شاهنامه پرداخته و با تشبیه آذربایجان به سیاوش شاهنامه که از طرف مادری تورانی و از طرف پدری ایرانی بود ، یادآور می شود که در شاهنامه سیاوش خواستار اتحاد توران و ایران است نه اختلاف این دو!!
رسولزاده با تشبیه جامعه به چرخ فلک و دوران می گوید که نیرویی انسان را به مرکزگرایی و استبداد می کشاند که جمع گرایی نام دارد. نیرویی نیز فرد را به عدم مرکزیت، استقلال یا خود مختاری سوق میدهد. به نظر او نه مرکزیت خوب است و نه عدم مرکزیت بلکه فدراسیون میانه این دو و بهتر است.
بدین ترتیب او سیاوش را یک وحدتگرای فدرالیست می داند به جای آنکه ایران را به ایرانی و توران را به تورانی واگذارد.
به نظر او ، فردوسی افراسیاب را از خون خالص توران ، کیکاووس را از خون خالص ایران و سیاوش را آمیخته این دو می دانست.

او به شکلی زیبا نشان خون و نژاد در شاهنامه را در قرون حاضر همان ملت و هویت تعریف کرده و اشاره می کند که سیاوش زمانه نیز ملتی پدید آمده از اختلاط و اشتراک ریشه های تورانی و ایرانی است.
و در عین حال متذکر می شود که افراسیاب گونگی و کیکاووس گونگی هیچگاه سیاوش وارگی را درک نکردند.
از سخنان رسولزاده در این جمله ها که گزیده هایی از نوشته های رسولزاده در اثر سیاوش زمانه هستند چنین بر می آید که او با نامیدن آذربایجان به سیاوش زمانه و ارتباط این مفهوم با سیاوش باستان ، داد مظلومیت آذربایجان را سر می دهد. که چرا هیچوقت ایرانی گرایی و ترکی گرایی، هویت آذربایجانی را درک نکردند و هر کدام در زمانهای گوناگون خواستار قطع این هویت از دیگری و رابطه یک طرفه با خود بودند.
همچنین رسولزاده در نهایت عامل پیوستن سیاوش به توران را اشتباه کیکاووس و ایران و زیاده خواهی های آنان می داند و شاید شاه ایران کیکاووس اگر حرف های سیاوش را شنوا بود سیاوش از سپاه ایران جدا شده و به توران پناه نمی برد.
البته پایان داستان سیاوش زمانه در نوشته های رسولزاده تلخ تر از پایان سیاوش باستان می نمایاند .
او با تشبیه عامل خارجی یعنی روسیه به گرسیوز شاهنامه، فتنه ها و حیله های این اهریمن را عامل مرگ سیاوش می بیند.
فراموش نشود که خود شخصیت سیاوش باستان و هویت واحد سیاوش زمانه همواره مورد استیلای روشنفکران ایرانی و تورانی بوده است.

منابع:
سیاوش زمانه ، محمد امین رسولزاده
تاریخ هجده ساله آذربایجان ، احمد کسروی
شاهنامه فردوسی

یازان : علی محمدزاده

قسمتی از نوشته ی رسولزاده در کتاب:

افراسیاب و کیکاووس دو نیرویی هستند که ایران و توران را از وحدت مرکزی دور می کنند. سهراب و کیخسرو برعکس کلیت گرایانی هستند که برای جز شخصیتی قائل نیستند. سیاوش اما راه میانه گرفته و یک وحدت گرای فدرالیست است، به جای آنکه ایران را به ایرانی و توران را به تورانی واگذارد.
اگرچه سیاوش با این روش، یک نماد تخیلی و اسطوره ای است ولی او رمزی کلاسیک از اتفاق ایران و توران را در خود دارد.

برگرفته از کتاب سیاوش زمانه، محمد امین رسولزاده
ترجمه پرویز شاهمرسی

هویت طلبی عامل پیشرفت یا نماد تحجر !!!

هویت شاخصه مشترک اعضای هر ملتی است یعنی در قرن حاضر هر ملتی را با هویت آن ملت می شناسند.
هویت ملتها به ساختار سیاسی یا کشوری که در آن زندگی می کنند بستگی ندارد، مثلا ملت یهودی در هر کجای دنیا که باشند به عنوان یهودی مطرح هستند حال ممکن است یهودیان آمریکا باشند یا یهودیان روسیه!!!
در ایران نیز ملت هایی با فرهنگهای متنوع در کنار هم زندگی می کنند. هرچند که به اعتقاد بعضی روشنفکران ایرانی، در ایران یک ملت وجود دارد ولی حقیقت چیز دیگریست و واقعیت این است که ایران کشوری زیبا با ملتهای مختلف است که سالیان سال در کنار یکدیگر زندگی کرده اند و همواره در این محدوده جغرافیایی زندگی مسالمت آمیزی داشته اند.
هویت طلبی رویه روشنفکران هر ملت است و جایی که داشته های معنوی و مادی یک ملت در خطر باشد این حس به طور فزاینده ای در بین روشنفکران آن ملت تشدید می شود و در بعضی مواقع حتی اگر کنترل نشود به نژادپرستی نیز کشیده می شود.
حال سوال اینجاست که اصلا هویت طلبی لازم است یا نه؟؟؟ ملتی که به دنبال پیشرفت است به چه دلیل به هویت طلبی نیاز دارد؟؟
آیا هویت طلبی مانع پیشرفت است یا عاملی انتحاری برای شکوفایی یک تمدن!!!
در کل هویت طلبی عامل پیشرفت است یا نماد تحجر؟؟؟
برای رسیدن به این جواب به چند نکته باید توجه کنیم، بعضی از افراد هستند که هویت طلبی را قبول دارند و با دلایل خودشان در راستای اعتلای فرهنگ خود تلاش می کنند اما بعضی افراد هم هویت طلبی را قبول ندارند و آن را نه تنها عامل پیشرفت نمی دانند، بلکه عامل پسرفت می دانند و حرف از این مقوله را تحجر می دانند. به نظر این طیف دیگر حرف باید فقط از علم و پیشرفت باشد و هویت طلبی و مسائل مربوط به آن دیگر داستان هایی کهنه و خرافاتی هستند که مانع پیشرفت هستند.
چنین افرادی همواره به داشته های مادی یک ملت توجه می کنند و داشته های معنوی را محصول داشته های مادی می دانند. در کل این طیف می گویند باید همه چیز را کنار بگذاریم و بچسبیم به علم و دانش که پیشرفت فقط از این راه است.
خوب این دو طیف همواره در مقابل یکدیگر قرار دارند و خواهند داشت اما چیزی که ذهن هر مخاطب را درگیر میکند این است که آیا هویت طلبی مانع پیشرفت است یا نه؟
در این مقاله سعی کردیم تا حدی به این جواب برسیم اما یقینا جواب نهایی را خود مخاطب باید بدست بیاورد.
اما سوالی که در ابتدا از مخاطب پرسیده می شود شاید در یافتن جواب نهایی به ما کمک کند، سوال این است که آیا دکتر جواد هیئت را می شناسید؟
چرا چنین شخصیتی بزرگ برای بیشتر نسل جوان بی نام است و تا کنون سخنی از او به میان آورده نشده است؟
چرا دکتر جواد هیئت باید الگویی برای بزرگان علمی آذربایجان و ایران باشد؟
ابتدا زندگی نامه وی را به طور مختصر مرور کنیم.
او فرزند میرزا علی هیئت، مجتهد و رئیس سابق دیوان کشور بود. در سال ۱۳۰۴ در تبریز به دنیا آمد. تحصیلات ابتدایی و متوسطه و دو سال اول رشته پزشکی را در ایران گذراند سپس به استانبول رفت و پس از اخذ دکترای پزشکی، دوره تخصصی جراحی را در استانبول و پاریس به پایان رساند و در سال ۱۳۳۱ به ایران بازگشت. در مدت ۴۸ سال طبابت و جراحی در تهران، به تدریس و تألیف کتاب ها و مقالات جراحی پرداخت و در فاصله سال های ۵۵-۱۳۴۳، مجله دانش پزشکی را منتشر کرد. (در این مجله بیش از پنجاه مقاله علمی به قلم او چاپ شده است). در کنار جراحی عمومی، جراحی قلب را آغاز کرد و در سال ۱۳۴۱ برای اولین بار در ایران موفق به انجام جراحی قلب باز شد. در سال ۱۳۴۷ اولین عمل پیوند کلیه را در تهران و اولین پیوند قلب سگ ها را در ایران با موفقیت انجام داد. (او ابتدا روی سگ ها که تا آن زمان در ایران بی سابقه بود ماشین قلب و ریه مصنوعی را به کار گرفت و بعد از عمل جراحی روی ۲۵ سگ در بیمارستان شهربانی این ماشین را در جراحی قلب انسان با موفقیت به کار برد.) از سال ۱۳۴۲ به

نمایندگی ایران در «انجمن بین المللی جراحی» واز سال ۱۳۶۲ به عضویت «آکادمی جراحی پاریس» انتخاب شد. تاکنون بیش از ۲۵ مقاله و سخنرانی از او در کنگره های بین المللی جراحی به زبان های فرانسه و انگلیسی در مجلات معتبر پزشکی خارجی چاپ شده است.

این زندگی نامه کوتاهی از زندگی علمی دکتر جواد هیئت است که می بینیم این شخص یکی از اشخاص مهم در سطح پزشکی ایران و حتی دنیا می باشد اما آنچه که باید مورد توجه همگان قرار گیرد این است که دکتر هیئت در کنار همه این ها، ارادتی بی همتا به زبان، تاریخ و فرهنگ مادری خودش یعنی ترکی داشت و در زنده نگه داشتن داشته های فرهنگی ملت خود کوشش های بسیاری انجام داده است که نظر به آثار او همه چیز را عیان می کند.

سیری در تاریخ زبان و لهجه‌های ترکی
نگاهی به تاریخ ادبیات آذربایجان (دوجلد)
مقایسه اللغتین (مقایسه فارسی و ترکی)
زبان وادبیات ترکی آذربایجان در قرن بیستم
نگاهی به تاریخ و فرهنگ ترکان
آذربایجان شفاهی خلق ادبیاتی
ادبیات شناسلیق

وی با همکاری چند نفر از دوستان صاحب قلم خود، مانند شاعر ساوالان مجله وارلیق را به زبان‌های ترکی و فارسی منتشر نمود که از دهه های اخیر در زمینه فرهنگ و ادبیات ملت ترک منتشر می شده است و خود او شخصاً بیش از صد مقاله در این مجله نوشته‌است.

هرچند که در داخل ایران حمایت چندانی از وی نمی شده ولی بازهم به فعالیت فرهنگی خود ادامه می داده چنان که از هفت جلد کتاب درباره ترک شناسی پنج جلد آن در باکو و یک جلد (نگاهی به تاریخ و فرهنگ ترکان) در آنکارا از طرف وزارت فرهنگ به ترکی استانبولی به چاپ رسیده‌است.

دکتر هئیت از طرف دانشگاههای ترکیه و آذربایجان عناوین دکترا و پروفسوری دریافت نمود و در طول حیات خویش لحظه ای از خدمت به تاریخ و فرهنگ ملت خود فروگذاری نکرد تا اینکه در مرداد ۹۳ در باکو در گذشت.

حال حرف ما با آن گروه از افرادی است که ادعا می کنند حرف از هویت خود زدن عقب ماندگی است و اشخاص بی سواد و عقب مانده از این حرفها می زنند و باید این ها را ول کرد و به علم و دانش چسبید. سوالی که مطرح است این است که چرا اشخاصی مثل دکتر جواد هیئت که از نظر علمی در سطح دنیا حرف برای گفتن داشتند این حرف ها را نزدند و حتی در مقابل آن، در راستای زنده نگه داشتن هویت، زبان، تاریخ، فرهنگ و ادبیات خود تا آخرین لحظه عمرشان کوشش کردند.

به راستی زندگی دکتر جواد هیئت برای هویت طلبان افتخار و برای کسانی که هویت خود را فراموش کرده و بزرگی را در دامن دیگران می جویند تلنگری است که به خود بیایند و از تاریخ خود، فرهنگ و زبان خود را بیابند که این عقب ماندگی نمی آورد بلکه خدمت به ملت خود است، چنان که برای دیگر ملت های پیشرفته دنیا نیز کاری عادی است. هر ملتی که بر داشته های خود تکیه کرده پیشرفت کرده و هر ملتی که بر داشته های دیگر ملل تکیه کرده شکست خورده است. یادمان باشد هر ملتی در کنار داشته های مادی و علمی خود داشته های معنوی هم دارد که بی توجهی به آنها در بلند مدت باعث تهی شدن هویت و انزوای آن ملت در جهان خواهد شد. ملت پیشرفته ولی بدون هویت مانند آدم پولدار ولی بی شخصیت و بی آبرو است، هر چقدر هم داشته باشد باز هم نداشته هایش سنگین ترند.

به امید روزی که هر ملتی مشاهیر خود را بشناسد ، راه آنان را درک کند و با ادامه دادن راه آنان مایه پیشرفت و سرافرازی خود گردد.

دونیا قورو بیر سس، غم چکمه یه دیمز
یوز یوز ایتن اولسون
مین مین ده بیتن وار
شکر ائیلیه لیم کی ، بیزلردن هم اول
هم سونرا وطن وار

یازان : علی محمدزاده

قاراباغ آذربایجانین توختاماز یاراسی

سووئیت جمهوریتلرینین داغیلماسی بیر چوخ خالقلارا سئوینج قایناغی و آزادلیق خبرچیسی اولارکن، آزربایجان ایچون نیسگیل و حسرت دولو بیر آزادلیق سئوگیسی یاشاتدی. بیر یاندان روس استیلاسیندان باغیمسیزلیغا چاتماغینی قوتلایان آذربایجان دیگر یاندان باغیریندان قوپاریلان قاراباغ نیسگیلی ایله یانماغا باشلادی.

بیرینجی دونیا محاربه سی دؤورونده بیر اورتام دا کی بؤیوک و دئو امپراطورلوقلار داغیلماغا باشلامیشدیلار. آرتیق کیچیک میللتلر یارانان آشیری ناسیونالیست دویغولار و دولت قورماق آرزولاری ایله، امپریالیست گوجلر ایچون ان اویغون ابزار و اویونجاق اولا بیلمک قابلیتینه مالیک اولموشدولار. بو آرادا ائرمنی لرین امپریالیست گوجلر یانیندا خصوصی یئرلری وارایدی. اونلار روس، انگلیس و فرانسه کیمین گوجلرله، دین بیرلیکلری جهت دن و هم یئرلشدیکلری اؤنملی بؤلگه جهتدن دیقت مرکزینده قرار تاپدیلار. آرتیق یورغون عثمانلی حکومتینه اؤز ایچیندن ده سالدیرماق زامانی گلیب چاتمیشدی.

بو سالدیریلارا پاداش اولاراق ائرمنی لره بؤیوک ائرمنیستان دولتی قوراجاقلاری وعده وئریلمیشدی. ائرمنیلر تؤکدوکلری مینلرجه گناهسیز انسانین قانینا باخمایاراق نه وان شهرینده دولت قورا بیلدیلر، نه اورمودا. سونوندا روسیه اشغالیندا اولان بو گونکو ائرمنیستان اراضیسینه سیغیندیلار.

ائرمنیلرین بو بؤلگه یه هانکی تاریخدن و نئجه یئرلشمه لری بو یازینین قونوسو دئییل اما بیز بو مقدمه ایله باشلایاراق قاراباغ فاجعه سی و اوردا تؤره دیلن سوی قیریم حاقدا دانیشماق ایسته ییریک. ائرمنی لرین بؤیوک ائرمنیستان آرزوسو، سوویئت حکومتی دؤورونده اوزده اونودولسادا زامان-زامان بو ایستکلرین گؤرسه دیردیلر. مثال اوچون ۱۹۶۵ جی ایل ده سؤزده ائرمنی سوی قیریمینین ۵۰ ایللیگی نی آغیرلایان ائرمنیلر بؤیوک پروپاقاندا باشلادیب، بؤلگه دکی آذربایجانلیلارا نیفرت و کین دویغولارین آرتیرماقا چالیشیردیلار. بو نیفرت و دوشمانلیق دولو حیس لرین اوزه چیخماسی ۱۹۸۸ جی ایل ده باش وئردی. ائرمنیستان شوروی سوسیالیست

جمهوریتی رسما آذربایجان شوروی سوسیالیست جمهوریتینه اراضی ادعالاری ایره لی سورموشدو و زامان- زامان مسکو حیمایه سی آلتیندا قاراباغا کؤچورولن ائرمنی لر واسطه سی ایله بو بؤلگه نی ائرمنیستانا داخیل ائتمک ایسته ییردی.

ساواشین رسمی شکیل ده باشلاماسی ۱۹۹۱ جی ایل ده اولوب اما ائرمنیستانین ایشغال سیاستی ۱۹۸۹ جی ایل دن باشلاییب. ۱۹۸۹ جی ایلین ایکینجی یاریسیندان اعتبارن، شوروی قیزیل اردوسون دان قالان حربی دسته یه آرخالانان ائرمنی سیلاح لیلاری قاراباغ دا آذربایجانلیلارین یاشاییش منطقه لرینه و مختلیف نقلیات واسطه لرینه سالدیرماغا باشلاییرلار.

قاراباغ ساواشی ۱۹۹۴ جی ایلده ائرمنیستان و آذربایجان جمهور باشقانلارینین باریشیق نتیجه سینده آتش کس (آتش بس) اعلانی ایله سونا چاتیر. ساواش نتیجه سینده اوتوز میندن آرتیق انسان حیاتینی ایتیردی و بیر میلیون دان آرتیق آذربایجانلی ارز آنا یوردلاریندان دیدرگین دوشوبلر و مین لرجه اینسان علیل اولوبلار.

ائرمنی لرین تؤرَتدیگی آغیر جنایت لر و اینسانلیق تاریخینده قارا لکه کیمین ایز قویان دهشتلی قیرغینلار هله اونودولمایيب. قاراباغ ساواشیندا بیر چوخ اینسانلیغا قارشی جنایت ایشله نیلیبدیر اما بونلاردان ان آجیسی و اونودولمایانی خوجالی سوی قیریمی دیر. ۱۹۹۲ جی ایلین فوریه آیینین ایگیرمی بئشینی ایگیرمی آلتیسینا باغلایان گئجه ده ائرمنی قووه لری، خان کندینده یئر له شن روسیه یه عاییید ۳۶۶ جی زرهی لی آلایین دسته گی ایله خوجالی شهرینه سالدیردیلار. آیلاردیر ائرمنی ایشغالچیلاری محاصیره سینده اولان بو شهری ساده جه بیر نئچه پلیس و شهر ساکینی اوو توفنگی ایله مدافعه ائدیردیلر. بو دهشتلی سالدیری دا اینسان آغلینا سیغمایان جنایتلر باش وئردی. ائرمنی قووه لری خوجالی شهرینین اشغالیندا هئچ بیر اینسانلیق قانونونا سیغمایان جنایتلره اَل آتیبلار. رسمی معلوماتلار اَساسیندا خوجالی سوی قیریمیندا ۶۱۳ نفر دینج ساکین(غیر نظامی) قدارجاسینا قتل ائدیلیبلر کی اونلاردان ۵۳ نفری یاندیریلاراق، چارمیخا چکیله رک، باشی کسیله رک، دریسی سویولاراق و یا خود گؤزلری چیخاردیلاراق قتل ائدیلمیشدیر، ۸ عایله بوتون لوکله اؤلدورولموش. اؤلدورولنلرین آراسیندا ۶۳ اوشاق اولوب، ۲۵ اوشاق هر ایکی والدینی نی اَلدن وئرمیشدیر و ۱۳۰ اوشاق تکجه بیر والدینی نی ایتیرمیشدیر. بو جنایت نتیجه سینده خوجالی شهری تماما آذربایجانلیلاردان بوشالدیلمیش و بین الخالق قورولارین تعریفی اساسیندا آذزبایجانلیلارا قارشی تام بیر سوی قیریم حیاتا کئچیریلمیشدیر.

سانیرسان کی اونلارین چوخو ائشیدیر یا آنلاییر؟! اونلار ساده جه دورت ایاقلیلار کیمیدیرلر، بلکه داها آلچاق !!!

قرآن کریم، فرقان سوره سی، ۴۴ جی آیه

یازار: عیسی عزیزی

Salmas və Xoy şəhərlərində Türkləri soyqırım edən Erməni dəstələri (Cilovluq, 1918)

دسته های ارمنی مجری کشتار مردم سلماس و اورمیه(جیلولوق) ۹۷-۱۲۹۶ ش

جیلولوق، برگی سیاه در دفتر تاریخ

قتل عام مردم آذربایجان

به مناسبت صدمین سالگرد فجایع جیلولوق و قتل عام مردم آذربایجان در سری مقالاتی به شرح وقایع سال هزار و دویست و نود و شش می پردازیم. همچنین در شماره های بعدی نشریه تمرکز بیشتری بر این مساله خواهیم کرد و در باب سایر وقایع تلخ تاریخ معاصر آذربایجان نیز مطالبی درج خواهیم کرد. دانستن و آگاهی در مورد این وقایع موجب تقویت حافظه تاریخی ما و حساسیت بیشتر در قبال چنین وقایعی میشود تا در صورت مواجهه با هر گونه واقعه مشابه توان درک شرایط و مقابله داشته باشیم هم اینکه حقایق تاریخ خود و تلخی هایی که ساکنین این خاک تجربه کرده اند را فراموش نکنیم.

قتل عام آذربایجانیها

منطقه‌ی آذربایجان به علت موقعیت استراتژیک و حساس جغرافیایی و دارا بودن پتانسیل مناسب طبیعی، همواره در طول تاریخ مورد تاخت و تاز قدرت های بزرگ جهانی و دسیسه های آنان برای تصاحب این منطقه بوده است. این منطقه که معروف به دروازه ی شرق به غرب می باشد .منطقه ی بسیار با اهمیت برای دول حاکم بر ایران بوده ،قدرت های استعماری نیز همیشه بر آن چشم داشته و برای رسیدن به اهداف خود استفاده نموده اند.

در بحران های جهانی همچون جنگ های جهانی اول و دوم آذربایجان نیز به عنوان بخشی از ایران ،به میدان جنگ برای دول درگیردر جنگ تبدیل شده بود . کشورهای قدرتمند به شرایط کشورمان ایران که یک کشور چند قومیتی است حساس بوده و قومیت های موجود در آن با اعمال سیاست های تبعیض گرایانه بر علیه آنان و عدم رسیدن آنها به حقوق خودشان چه از نظر اقتصادی ، فرهنگی ، چه از نظر سیاسی این پتانسیل را داشته اند که موافق اقداماتی که آنها را در رسیدن به حق و حقوشان یاری کند، باشند و این بسیار منطقی است اما غفلت این اقوام از سیاستهای استعمارگران تکیه آنها به بیگانگان باعث پشیمانی ها و شکست هایی شده است .

در اثنای جنگ اول جهانی پس از ان که بریتانیا و همدستانش دیدند که با کناره گیری سا لدا تها از جنگ ،جبهه ی شرقی متفقین در هم ریخت ،برای پر کردن جای خالی آنها در ایران،اسلحه ی سربازان روسی را به قیمت ارزان خریداری کرده ،ارامنهه و آسوری را که اغلب از خاک عثمانی به غرب آذربایجان آمده بودند مسلح نموده و به آنها وعده تشکیل حکومت مسیحی در آذربایجان را دادند.

در واقع سیاست انگلیس و فرانسه این بود که جایگزینی برای نیروهای روسی در آذربایجان قرار دهند زیرا که خالی گذاشتن این منطقه هندوستان را که مستعمره انگلستان بود با خطر جدی مواجه می ساخت و باعث پیشروی عثمانی و آلمان به این مناطق می گشت . در واقع بریتانیا با رفتن نیروهای روسی که حتی سلاح ها و مهمات خود را نیز از آذربایجان نبرده بودند این منطقه را در میان ارمنی ها ، آسوری ها و اکراد تقسیم نمود. یکی از این گروهها جلوها بودند که با شروع جنگ اول جهانی از خاک عثمانی به غرب آذربایجان کوچانده شده بودند و دیگری ایل شکاک بود که کرد بوده و از سوریه به این مناطق کوچ کرده بودند.

علی رغم اینکه مردم مسلمان آذربایجان با دلگرمی از این افراد استقبال کرده و آنها را در آغوش گرفته بودند ، اما این اقوام و گروهها در قبال این خوبی ها جز خیانت و غارتگری و کشتار مسلمانان کاری نکردند. این اقوام گاهی در کنار هم وگاهی نیز جداگانه با سلاحها و افزارهایی که از روسها مانده بود به توطئه هایی دست زدند که صفحه تاریخ بشریت را سیاه نمودند، که در ادامه به آن می پردازیم.

پس از آنکه ارمنی ها ، آسوری ها و کردها مسلح شدند با استفاده از ضعف دولت مرکزی به علت جنگ جهانی و مشکلات داخلی برای رسیدن به اهداف خود که همان ایجاد ارمنستان بزگ و کردستان بزرگ است اقدام به ایجاد رعب ووحشت در منطقه غرب آذربایجان نموده و امنیت و آرامش را به هم زدند. این گروهها که از طرف فرانسه وانگلیس(متفقین) تقویت می شدند.موقعیت را مناسب دیدند و اقدام به تصرف مناطق غرب آذربایجان از جمله ارومیه،خوی،سلماس و...نمودند و در این اقدام دست به کشتارهایی زدند که بشر از یاد نمودن آن انگشت به دهان می ماند.

در این مورد عبد الله بهرامی رئیس نظمیه آن روز آذربایجان در خاطراتش می نویسد: از تمام این قضایا مهیب تر و خطرناک تر مسئله هجوم آسوری ها بود. پس از آنکه روسها حدود ارومیه و سلماس را تخلیه کرده ، به مملکت خود مراجعه کردند انگلیسی ها دفاع این خطوط را به آسوری ها که در موقع جنگ به ایران پناهنده شده بودند واگذار کردند و مقدار زیادی اسلحه جدید و بقایای اسلحه روسها که در کنار دریاچه ارومیه و سایر نقاط متراکم شده بود ، به آنها دادند.آسوری ها از این فرصت استفاده کرده به خیال تشکیل دولت کوچکی در خاک ایران بر آمدند، تمام مامورین مرکزی در ارومیه را اخراج و اداره آنجا را مستقیما خود به عهده گرفتند ، رئیس مذهبی آنها مار شیمون با جمعی از سواران خود به شهر سلماس هم تجاوز کرده ، در صدد بودند که آنجا را نیز ضمیمه ملک خویش سازند.همانطور که قبلا ذکر آن رفت انگلستان نقش عمده ای در تقویت این نیروها داشت بنا به نوشته افسر انگلیسی به نام سر پرنسی سایکس: در این موقع به فکر کمک خواستن از ارامنه وان ، آشوری های ارومیه ورئیس قبیله شکاک که کوهستانهای این حوالی را در دست داشت افتادیم. در ایروان ارمنی ها و گرجی ها تصمیم گرفتند که استقلال خود را مطالبه کنند.

در واقع مسلح شدن ارامنه مهاجر در غرب آذربایجان باعث تمایل سایر ارامنه موجود درمناطق مجاور به آذربایجان شد ، به طوری که گروهی از ارامنه امپراطوری روسیه با شنیدن به قدرت رسیدن مسیحیان در این منطقه به آذربایجان کوچ نمودند به آنها ((قاچاق ارمنی)) می گفتند . علی دهقان که خود درآن روزها در ارومیه حضور داشت مینویسد :در اواسط جنگ جهانگیر اول به طوری که نوشتیم در حدود ۴۰۰۰ جلو از خاک عثمانی و تعدادی از ارامنه قفقاز که به نام قاچاق معروف شده بودند به آذربایجان غربی خصوصا ارومیه آمده بودند

هم اینها بودند که مسیحیان شهر را به مخالفت و جنگ با مسلمین وا می داشتند و آن همه فجایع و شرارت را مرتکب می شدند این عده را بعضی از سفیر های امریکایی و فرانسوی و افسران انگلیسی و روسی آماده کارزار می کردند و اسلحه ای که از روس ها گرفته بودند بین آنها پخش می کردند بنابراین مسیحیان ،هم مسلح تر و هم آماده تر می شدند . کسروی در باره تعداد قوا و جنگ افزار مسیحیان می نویسد : نزدیک به ۱۲۰۰۰ خانواده جلو ها بودند که با مار شیون از خاک عثمانی آمدند ، نزدیک به ۲۰۰۰۰ خانوار ارمنیان و آسوریان خود اورمی و سلماس وسولدوز و آن پیرامون ها بودند که به آنها پیوستند . همچنین باید گفت ۵ یا ۶ هزار ارامنی از ایروان ،وان و نخجوان گریخته و به اینان پیوسته بودند . در اینجا باید گفت نزدیک به ۲۰۰۰۰ تن از مسیحیان سپاهیان وزیده بودند و علاوه بر آن ۸۰۰ تن از سر کردگان روسی به همراه ۷۲ نفر نظامی فرانسوی با آنها همکاری می کردند.رهبری سیاسی مذهبی مسیحیان نیز به دست مارشیمون بود که با همکای کنسول روس، کنسول امریکا و تنی چند از فرانسوی ها رشته امور را بر دست داشتند، فرماندهی نظامی نیز در دست آقا پطرس بود .

متفقین از مسیحیان حمایت های همه جانبه می نمودند با اکراد من جمله ایل شکاک نیز که در قلعه چهریق سکونت داشتند و ارتفاعات آن منطقه را در تصرف داشتند میانه خوبی داشتند آما از آنان به اندازه ی مسیحیان حمایت نمی کردند . و همانطور که بعدا خواهیم دید با شکست مسیحیان،بریتانیا و همدستانش متوجه کردهای افراطی خواهند شد و فجایع غرب آذربایجان این بار به وسیله ی کرد ها تکرار خواهد شد .

پس از تشکیل قشون مسیحی،ارامنه و آسوریان با تقویت موقعیت خود در پی بهانه ای بودند که با شروع جنگ به کشتار مسلمانان بپردازند و حاکمیت خود را هر چه بیشتر گسترش دهند . یکی از شاهدان عینی که خود از اهالی ارومیه میباشد،از آغاز شرارت ها و خیانت های مسیحیان در سال ۱۲۹۶ شمسی در آذربایجان غربی و روستاهایش چنین می نویسد:((در روز سوم بهمن ۱۲۹۶ شمسی که سازمان مسیحیان تکمیل شده بود شرارت و بهانه جویی فزونتر گردید ، علاوه بر دهات که هر روز در چند دیه غارت و کشتار میکردند، در خود شهر نیز بنای تعرض را گذاشتند)) (علی دهقان)

در واقع زمانی که آتش جنگ جهانی رفته رفته در ساسر جهان خاموش می شد در آذربایجان این آتش بدست اشرار که از طرف دولتهای درگیر جنگ (متفقین) برای رسیدن به اهدافشان ، شعله ورتر می گشت . به طوری که جلو ها از اوایل ۱۲۹۶ اقدام به شرارت و قتل عام در روستاهای اطراف ارومیه می نمودند. در واقع هدف مسیحیان ایجاد رعب و وحشت در منطقه و پاکسازی قومی و ایجاد بستر مناسب برای تشکیل ارمنستان بزرگ بود. رفته رفته خیانت های آنها رو به شهر می آمد و در ۲۷ بهمن همان سال جلوها در کوچه و بازار علنا شروع به شرارت نموده مقابل مردم را گرفته و از آنها اسلحه می خواستند و آنها را لخت می نمودند. مردم نیز در پاسخ به این اقدامات در شهر شورش به پا می کردند که اجلال الملک حاکم شهر جلوی شورش مردم را گرفته و به جای آنکه با به نظم درآوردن نیروهای نظامی اقدام به سرکوب مسیحیان بنماید .در اوایل اسفند ۱۲۹۶ با سران مسیحیان از جمله نماینده پاپ دیدار نموده و درباره اتفاقات افتاده گفتگو مینماید. در همین روزها مردم از روستاهای اطراف به اداره حقوقی ریخته و تظلم می نمایند. آن روز در خارج از شهر حدود یکصد تن از مسلمانان به دست مسیحیان کشته شده بودند و چند روز نیز جنازه آنها روی زمین مانده و کسی جرات نزدیک شدن و دفن کردن جنازه آنها را نداشت. در روز سوم اسفند ۱۲۹۶ جنگ با حمله ۱۲۰۰۰ نفر از جلوها به شهر ارومیه به طور علنی آغاز شد و مسیحیان ساکن شهر نیز به حمایت از جلوها بر خاستند و دست به غارت و کشت و کشتار زدند . ادامه دارد...

منابع:
قتل عام مسلمانان در دوسوی ارس، صمد سرداری نیا
آذربایجان در جنگ جهانی اول یا فجایع جیلولوق، دکتر توحید ملک زاده دیلمقانی

یازار: عیسی عزیزی

سینیق اوره‌ک

گئنه سویوق بیر گئجه، فال کاغیذلاری الیمده بیر چارراهدا دورموشام. چیراق قیزارير و ماشین‌لار بیر-بیرینین دالیندا دایانیر. بیری حایات یولداشی ایله، بیری سئوگیلیسی ایله و بیری بالاسی ایله. باس قازا عاشکیم شارکی‌سینین اوجا سسی بیر ماشینین آچیق پنجره‌سیندن قولاغیمدا آیدین سسله‌نیر. بو حالدا ماشین‌لارا ساری قاچیب مندن فال آلماق لاری اوچون یالواریرام؛ نه اولار مندن بیر فال آلین. بیری آلیر، بیری شیشه‌سینی یوخاری وئریب سایمازیانا قاباغینا باخیر، بیری‌ده دوداق‌لارینی بوزوب بیر ایرنج ندن‌دن عذابدا اولان اینسان کیمی قاشقاباقلی چیراغین یاشیل اولماغینی گؤزله‌ییر. چیراق یاشیل اولور. گئنه دالی قاییدیب چیراغی گؤزلمه‌لی‌ام. گؤره‌سن بو چیراغین اوره‌یی اولسایدی گئنه یاشیل ثانیه‌لری ایله قیرمیزلارینین اؤلچوسونو بو قورالدا ساخلاردی؟ اینسان اوره‌یی قایدالاری پوزمایاندا چیراقدان نه گؤزله‌مه‌لی‌ام!؟

گاهدان ال‌لری آتا، آنالارینین الینده یانیمدان اؤتن اوشاق‌لاردان نیفرته گلیرم. اؤزومله دئییل. من بو یاشدا بوردا دایانماغیمی اؤزوم سئچمه‌میشم، بوردا اولماق زوروندا قالمیشام، کیم بونو سئچدیییني ده بیلمه‌ییرم هئچ. کیمدن اوره‌ییمده نیفرت توتمالییام؟ آلمایان‌لار؟ آتام؟ شهر؟ تانری؟ ...

کئچن ایله دک مدرسه‌یه گئدردیم. گئتدیییم سون کیلاسدا معلیم علم یوخسا ثروت یاخشی دیر، سوروشوب بونا اینشا ایسته‌میشدی. آتام ایش سیز ایدی، آنام دا او حالیندا پولسوزلوقدان هفته‌لرجه خسته خانالاردا یاتیب چیخا بیلمیردی، باجیم دا ... . داها درسه گئده بیلمه‌دیم، او اینشانی دا یازا بیلمه دیم آما هر گون بوردا دوراندا اونا فیکیرله شه‌رم. قارین سویو جیریق باشماق‌لاریمدا آیاق‌لاریمی کئییدنده آز قالا یئری گؤیو سویوب اوزاق‌لاردا تانرینی آختاران‌لارا قیشقیریب، تانری سینیق اوره‌ک‌لرده دی دئمه‌ییم گلیر.

سالار بهنام پیر علیلو

سن هاردان بیله سن کاسیب لیق نه دیر؟

بیشمیش قازانیندا سو قاینا‌تمادین
گؤزله یه گؤزله یه باش آلداتمادین
اوزون گئجه لری سن آج یاتمادین
سن هاردان بیله سن کاسیب لیق نه دیر؟

هئچ یاماق گؤرمه دی شالوارین سنین
گولوب دو اوزونه دورانین سنین
اله نیر باشیندان اؤز وارین سنین
سن هاردان بیله سن کاسیب لیق نه دیر؟

جیبینین آستاری سؤکوک اولمادی
اَلین بیر ماناتا حسرت قالمادی
اوشاق پول ایسته دی، گؤزون دولمادی
سن هاردان بیله سن کاسیب لیق نه دیر؟

گئجه لر فیکیردن اویاق قالمادین
اوزون اوزون خیال لارا دالمادین
نه اولسادا اوره یینه سالمادین
سن هاردان بیله سن کاسیب لیق نه دیر؟

نصرت کسمنلی

چاغداش شعرلر

«سوس، دیلینی ده توپور یئره!»
بیر تورانلیق آخشامدا
بؤیله دئدیلر منه!
اوتوروب دوشوندوم تک تک دیللریمی:
ـ ات دیلیم می؟
هه، آغزیمدا، یئرلی یئرینده
ساغ ، سالامات
ـ آنا دیلیم می؟
شوکورلر، سانکی کؤهلن بیر آت
داشقین پتک، شیرینلییی قات قات
سوساجاغیم هئچ نه یوخ بورادا
اووو، دیشی قوردام اولایاجاغام
سئل داشیب قولاق باتیراجاغام
البته !
تیخ تیخ توپورله جک ایره‌نجلر وار
اؤزو ده یئره دئییل،
اوزلرینه توپوره‌جه‌یم
سونرا منه سوس دئینلری
آیاغیم آلتیندان سوپوره‌جه‌یم.
نیگار خیاوی

قان تانریسی، قان تانریسی، قان تانریسی بابک

قانلی باخیشیندا جاناوار قورسادا گردک
ایت لر یورودو گؤزلرینین سئیرینه بابک
دؤنمزدی داها نیسگیله جمهور قالاجیقلار
ائل بیر کلاشینکف اله سالسایدی سنین تک
گؤزلرده موغول لار چاپا- چاپ آت یورودورلر
اللرده سه بارماقلاری هؤرمکده هؤرومجک
یوخ! بیر جاناواردان تؤره دیک ائتمه اوجال داغ
سنده یولاجاق بوز قاریلار ساپ- ساری بیرچک
نسلین قیلینجی سندن آلیب، قیندا چوروتدو
ایندی سه او قیندان جوجه رن توپلارا باش چک
چارتلات قالانی داشلارا سیلدیرلارا سیغما
قان تانریسی، قان تانریسی، قان تانریسی بابک

آتیلا کیشی زاده

بو آغاج اؤله‌جک
اوزوندن گؤزوندن تؤکولور اؤلوم
بو آغاج اؤله‌جک بو گون یا صاباح

بو آغاجا قونان
او قوش اؤله‌جک
اوزوندن گؤزوندن تؤکولور اؤلوم
او قوش‌دا اؤله‌جک بو گون یا صاباح

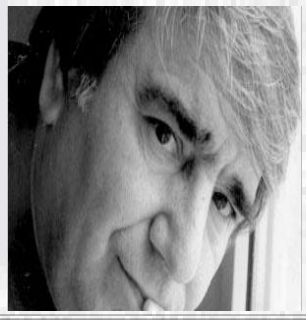
او قوشا دن سپن
بو قیز اؤله‌جک
اوزوندن گؤزوندن تؤکولور اؤلوم
بو قیزدا اؤله‌جک بو گون یا صاباح

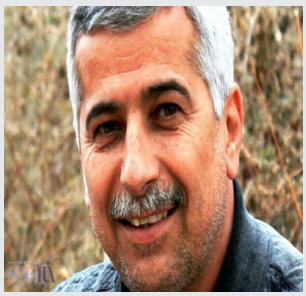
بو قیزی سئومه‌یه ده‌یمز
او قوشا باخماغا ده‌یمز
آغاجا چیخماغا ده‌یمز

آغاجا چیخمادیم
قوشا باخمادیم
قیزی سئومه‌دیم
قوش اوچدو ایستی بیر یئره
قیز گئتدی... قیز گئتدی اَره
آغاجدا کی دورور هله

بیر منم بیرده بو آغاج
کندیر تاپیب بو آغاجدان
آسیلماغا قالدی علاج...

رامیز روشن

یاز دردیمی ساغالتمادی
یاراما بیر قیش باغلایین
گؤیلومه بولود دؤشه یین
گؤزومه یاغیش باغلایین

تای توشو قول قاناد چالدی
زیروه لرین اوستون آلدی.
چیرپینا چیرپینا قالدی
اوره ییمه قوش باغلایین

بوگونلرده کئچدی بلکه
دورنا اولوب کوچدو بلکه
بو قفس ده اوچدو بلکه
آیاغینی بوش باغلایین

نادر الهی

چاغداش شعرلر

ایکی شعر
سعید موغانلی

(۱):
ساوالان باشیندا قوردا وئره‌جک !
دولانباج کوچه‌لرده آزیداجاق قـــــــــاتـــــــــااااااری - گئدن قوشلاریمیزی
لـــــیـــــلی‌نی‌هاردان باشلاییم فـضولی بـابـا؟
مـــــوغان کندلرینه یئرلَشمیر لـــــــندن!
داغلاریمیزی هـــایـــد پـــارکی گـــؤزللَشیرلر
ایندی‌هاردان دویوروم گؤزلریمین قوردلوغونو ؟
پـــــیـــــســـــی چیخدی بو شعرین
آدینی یازیرام ،
بارماقلاریمدان ســـــئـــــرچـــه گؤیه‌ریر!!!
-الـــیـــمـــیزه ایش وئره جک بـــــو عـــشـــــــق

(۲):
مـــــن شـــــعـــــر یـــــازیرام!
سئوگیلیم اضطراب توتور
آنام یاشماقلی کیتابلاریما گؤز یاشی تؤکور !
مـــــن شـــــعـــــر یـــــازیرام
زندانلار آیاقلاریمین آلتینی اؤپور
مهربان پولیس‌لر ایری باخیرلار !
مـــــن شـــــعـــــر یـــــازیرام !
گوناه منیم اؤزومده دیر
مـــــن شـــــعـــــر یـــــازیرام !

آذربایجان چاغداش شعر آنتولوژیسی نین اوچونجو جیلدی یاییلدی

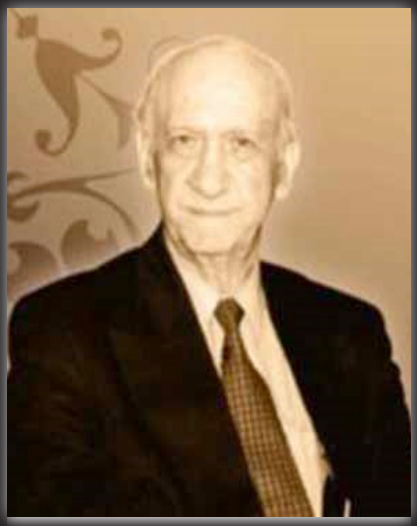

«آذربایجان چاغداش شعر آنتولوژیسی»نین اوچونجو جیلدی یاییلدی

روشنایی در بیات ترک عنوانی آلتیندا آذربایجان چاغداش شعر آنتولوژیسی‌نین اوچونجو جیلدی فارسجا ترجمه‌لرله برابر یاییلدی. سعید موغانلی، صالح سجادی و رامین عباس‌زاده‌نین امگی سایه‌سینده ایشیق اوزو گؤرن بو کیتابا همت شهبازی وهادی قاراچای اؤن‌سؤز یازمیش و «نشر فرهنگ عامه» انتشاراتی اونو یایمیشدیر. کیتاب بوگونلر تهراندا تشکیل ائدیله‌جک ملتلر آراسی کیتاب سرگیسینده تانیتدیریلاجاقدیر.

محمد امین رسولزاده

دکتر جواد هیئت

صمد وورغون

وطنداش! نه گؤزل سسله نیر بو سؤز
یعنی بیر وطنین اولادییق بیز
آنامیز عینی دیر قارداشیق دئمک
من سنه آرخایام سن منه کؤمک

وطنداش! نه گؤزل سسله نیر بو سؤز
یعنی ایکی جاندا بیر اوره ییک بیز

گوجسوزوک، بیز هئچیک، سن ده، منده، تک
وطنه گووه نیب اولدوق وطنداش
منیم اوره گیمی قاناتسین گرک
سنین دیرناغینا ده ین چیرتما داش

بختیار وهابزاده